

ESTRATÈGIA D'AGRICULTURA URBANA A LA CIUTAT DE BARCELONA 2019-2030

ABRIL DEL 2019

**Ajuntament
de Barcelona**

ESTRATÈGIA D'AGRICULTURA URBANA A LA CIUTAT DE BARCELONA

ABRIL DEL 2019

Impuls polític

Frederic Ximeno, comissionat d'Ecologia Urbana

Amb el suport polític:

Álvaro Porro, comissionat d'Economia Social i Desenvolupament Local i Consum

Direcció i coordinació

Margarita Parés, Direcció d'Espais verds i Biodiversitat, Ecologia Urbana

Mireia Abril, Direcció d'Espais Verds i Biodiversitat, Ecologia Urbana

Col·laboració

Marina Barroso, Direcció d'Economia Cooperativa, Social, Solidària i Consum

Maria Soler, Direcció d'Economia Cooperativa, Social, Solidària i Consum

Fotografies: arxiu propi, Parcs i Jardins, Institut Municipal

Aquesta estratègia s'ha elaborat amb la col·laboració dels consellers i les conselleres i els tècnics i les tècniques de l'Ajuntament de Barcelona (àrees, districtes i Parcs i Jardins) implicats en agricultura urbana i amb la participació de les entitats i persones expertes, en cinc sessions de treball. A totes elles i tots ells, el nostre sincer agraïment.

ÍNDEX DE CONTINGUTS

Definició de l'Estratègia d'agricultura urbana (EAU)	5
1. Context i metodologia	5
1.1 Context.....	5
1.2 Metodologia	7
2. Identificació i caracterització de les iniciatives	15
2.1. Categories d'horts	15
2.2. Classificació dels horts per districte	19
2.3. Cartografia dels horts urbans a Barcelona	20
3. Primera diagnosi de la situació actual	21
3.1 Debilitats.....	22
3.2 Amenaces.....	27
3.3 Fortaleses	29
3.4 Oportunitats	32
4. Definició de l'estratègia	39
4.1 Missió, visió i valors de l'estratègia.....	39
4.2 Objectius generals	39
4.3 Eixos estratègics.....	40
4.4 Accions de l'estratègia	40

EIX 1. TERRITORIAL	41
EIX 2. MODEL AGROECOLÒGIC	45
EIX 3. SOCIAL I COMUNITARI	53
EIX 4. GOVERNANÇA I COORDINACIÓ	59
4.5 Cronograma.....	73
5. Pressupost i recursos humans	75
ANNEX I. Relació amb altres programes i plans.....	76
ANNEX II. Mapa divulgatiu dels horts urbans de Barcelona	78

DEFINICIÓ DE L'ESTRATÈGIA D'AGRICULTURA URBANA (EAU)

L'Estratègia d'agricultura urbana és un instrument que planifica les actuacions necessàries per aconseguir millorar i augmentar la superfície agrícola a la ciutat, amb un model agroecològic; aquests horts han de maximitzar els serveis ambientals i socials, i fer créixer la natura a la ciutat en benefici de les persones i de la conservació de la biodiversitat.

1. CONTEXT I METODOLOGIA

L'Estratègia d'agricultura urbana s'emmarca en diversos instruments i plans que s'han desplegat en els darrers anys a la ciutat. Tot seguit, es detallen resumidament aquests plans que són el marc de referència per a l'estratègia i la metodologia seguida per elaborar-la.

1.1 Context

Al llarg dels darrers anys, l'Ajuntament de Barcelona, des de diverses àrees del consistori, ha anat implantant iniciatives per incrementar la infraestructura verda de la ciutat com a garantia de millora de la qualitat de vida dels seus ciutadans, tal com recull el **Pla del verd i de la biodiversitat 2020**, impulsat l'any 2013.

Aquest pla reconeix la contribució dels horts de la ciutat a la biodiversitat, i per això preveu "impulsar l'agricultura ecològica en espais urbans i periurbans" (acció 4.8) i "dissenyar un programa d'horts i jardins compartits de gestió comunitària" (acció 9.7).

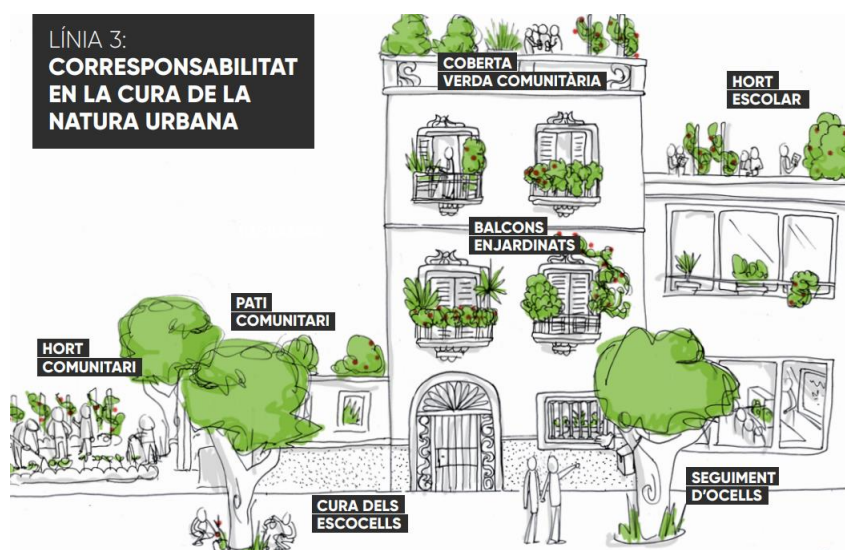
El Pla del verd i de la biodiversitat 2020 posa l'èmfasi en l'agricultura urbana com a generadora de biodiversitat.

A més, el **Pla d'acció municipal 2016-2019** (acció 3.2.8) preveu "Estendre la pràctica de l'horticultura i augmentar la producció d'aliments ecològics i de proximitat en espais públics i privats, emprant, en

cada cas, el model de gestió adequat, impulsant i donant suport als models de gestió comunitària, i amb la intenció d'obtenir els màxims serveis socials i ambientals.”.

L'Ajuntament de Barcelona va impulsar el 2017 la **Mesura de govern: Programa d'impuls de la infraestructura verda urbana**. La línia 3 d'aquesta mesura, titulada “Corresponsabilitat en la cura de la natura urbana”, proposa, entre altres accions, les següents:

- Crear horts i jardins escolars o comunitaris.
- Implicar-se en els horts municipals com a usuaris o com a entitats.
- Impulsar l'agricultura ecològica en espais i solars urbans i periurbans.
- Promocionar horts, balcons, terrasses, terrats, cobertes, murs i patis enjardinats.

Infografia de la línia 3 de la Mesura de govern: Programa d'impuls de la infraestructura verda urbana (maig del 2017).

Precisament, el document municipal “**Diagnosi i reptes de la implicació ciutadana en la gestió dels espais verds urbans de Barcelona**”, elaborat a partir de les entrevistes i reunions de treball de personal tècnic de l'Ajuntament realitzades per a aquest projecte, apunta algunes idees per abordar aquest repte:

- Estudiar l'**obertura dels horts urbans municipals a nous col·lectius**.
- Revisar en profunditat el **model de gestió dels horts urbans municipals**.
- Revisar l'**organització interna municipal** respecte als horts urbans.
- Impulsar un **programa d'horts en cobertes públiques i privades**.
- Aprofitar el **potencial dels horts** del programa nascut com **pla Buits**, actualment **Mans al Verd**.

Per continuar avançant en l'impuls als horts urbans, l'Ajuntament de Barcelona ha redactat aquesta **Estratègia d'agricultura urbana** que fixa un marc general al conjunt del municipi i planteja accions claus per desplegar a curt i mitjà-llarg termini.

L'àmbit territorial de l'estratègia és la ciutat de Barcelona, sobretot la que es correspon amb la ciutat compacta, on l'Estratègia d'agricultura urbana pot ser més efectiva. Aquest àmbit inclou les cobertes dels edificis públics i privats de la ciutat, i considera els horts escolars tot i que no com a objectiu principal.

1.2 Metodologia

Per elaborar aquesta estratègia, s'ha fet servir una metodologia participativa que ha permès recopilar els estudis i treballs de recerca elaborats sobre la qüestió, i, a la vegada, rebre aportacions dels diversos agents implicats en l'agricultura urbana a Barcelona.

Pel que fa a la **revisió documental**, s'han estudiat els documents següents, que han servit de base per identificar i caracteritzar els horts, i aprofundir en la diagnosi de l'agricultura urbana:

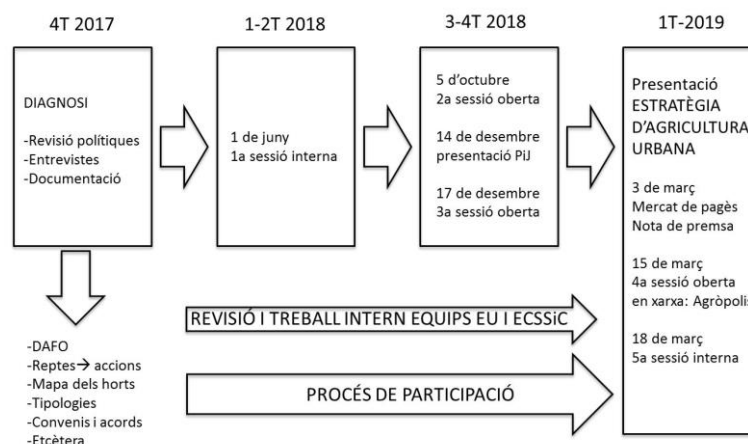
- Ajuntament de Barcelona (2015-2017), *Documents i informes interns, i presentacions sobre agricultura urbana*
- Ajuntament de Barcelona (2016), *Diagnosi Participativa: Les Economies Comunitàries de Barcelona*
- Camps, M. (2014), *Ecosystem services of urban gardens – A case study from Barcelona, Spain*
- Aragay, A. (2010), *Els horts urbans a la ciutat de Barcelona* (Projecte final de carrera CCAA)
- Sastre, A.; Tendero, G. (2017), *Guia per al desenvolupament de projectes d'horts socials ecològics*. Diputació de Barcelona
- Tarpuna (2015, 2016), *Memòries del 2n i 3r aplecs d'agricultura urbana (2015 i 2016)*
- Domene, E., Cattaneo, C. (2017), *Mapatge dels horts urbans de l'AMB*. IERMB, AMB

Pel que fa a la **metodologia participativa**, s'ha basat en entrevistes i sessions:

- Entrevistes amb responsables municipals i altres agents dels horts
- Dues sessions participatives de treball intern amb personal tècnic dels districtes i àrees de l'Ajuntament implicades
- Tres sessions participatives obertes a les entitats i altres organismes, incloent-hi personal tècnic de l'Ajuntament

Aquests instruments han servit per proveir d'informació contrastada l'estratègia, en tres fases. La primera fase, corresponent a la revisió documental i les entrevistes, ha permès descriure l'estat actual de l'agricultura a Barcelona i fer-ne una prediagnosi. En la segona fase, corresponent a la sessió de treball intern, s'ha consolidat la diagnosi, s'ha consensuat la missió, la visió, els valors i els objectius i s'han proposat accions per incloure en la estratègia. En la tercera fase s'han matisat o incorporat de nou les propostes d'acció sorgides de les sessions obertes, i s'han prioritzat algunes accions per dur a terme a curt termini.

IL·LUSTRACIÓ 1. PROCÉS TÈCNIC I PARTICIPATIU D'ELABORACIÓ DE L'ESTRATÈGIA

Paral·lelament, s'han celebrat reunions internes de seguiment del treball per part del comissionat d'Ecologia Urbana, el comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Consum, la Direcció d'Espais Verds i Biodiversitat i la Direcció d'Economia Cooperativa, Social, Solidària i Consum.

Entrevistes

A continuació es mostra la relació d'entrevistes que es van fer en el marc d'aquest projecte. Les entrevistes es van dur a terme entre els mesos de febrer i abril del 2018. Es van fer **22 entrevistes** a un total de **36 persones**. Els càrrecs o professions de les persones entrevistades són els següents: consellers/eres de districte, tècnics/tècniques de sostenibilitat o responsables d'horts dels districtes o d'àrees de l'Ajuntament, professionals o investigadors/ores vinculats al sector, i persones de les entitats o responsables dels horts socials i comunitaris.

A cada entrevista se li atorga un codi que serà utilitzat, en endavant, per esmentar la informació, opinió o punt de vista que ha proporcionat un districte, una àrea o una entitat durant les entrevistes.

TAULA 1. CODIFICACIÓ DE LES ENTREVISTES QUE S'HAN FET

Codi	Òrgan	Àrea/departament
E01	Recerca i suport	Àrea Metropolitana de Barcelona Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERM-UAB)
E02	Entitat Hort Comunitari	Associació Hort de la Font Trobada
E03	Ajuntament. Àrea	Àrea de Participació, Ecologia Urbana
E04	Ajuntament. Districte	Districte de les Corts
E05	Ajuntament. Districte	Districte de Ciutat Vella
E06	Entitat Hort Comunitari	Particular
E07	Recerca i suport	UAB - ICTA
E08	Ajuntament. Districte	Districte de Gràcia
E09	Ajuntament. Districte	Districte d'Horta
E10	Ajuntament. Àrea	Parcs i jardins, IM. Direcció d'Espais Verds i Biodiversitat. Ecologia Urbana
E11	Entitat Hort Comunitari	Ecohortus
E12	Ajuntament. Districte	Districte de Sant Martí
E13	Ajuntament. Districte	Districte de Sarrià - Sant Gervasi
E14	Ajuntament. Àrea	Direcció de Serveis d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum. Gerència de Política Econòmica i Desenvolupament Local
E15	Ajuntament. Districte	Districte de l'Eixample
E16	Ajuntament. Districte	Districte de Sant Andreu
E17	Ajuntament. Àrea	Comissionat de Participació
E18	Ajuntament. Districte	Districte de Nou Barris
E19	Ajuntament. Àrea	Institut Municipal de Persones amb Discapacitat. Drets Socials
E20	Entitat Hort Comunitari	Tarpuna, SCCL
E21	Ajuntament. Districte	Districte de Sants-Montjuïc
E22	Ajuntament. Àrea	Direcció d'Estratègia i Cultura de la Sostenibilitat. Ecologia Urbana

Sessió participativa interna de treball sobre l'estratègia (1 de juny de 2018)

La sessió anava adreçada al personal tècnic i als consellers i conselleres dels districtes referents en matèria de medi ambient i a les persones responsables de les diferents àrees de l'Ajuntament implicades en l'agricultura urbana. Totes les persones assistents havien estat entrevistades en una primera fase (de març a abril) d'aquest procés d'elaboració de l'estratègia.

L'acte va tenir lloc a la Masia de Can Cadena (Sant Martí) el dia 1 de juny de 2018.

Fotografia 1. Hort municipal de Can Cadena

La jornada es va estructurar seguint el programa següent:

El comissionat d'Ecologia Urbana, Frederic Ximeno, va donar la benvinguda.

La primera part de la sessió es va fer en format plenari i va tenir per objectius efectuar un retorn de la informació obtinguda a partir de les entrevistes i la prediagnosi, i es va contrastar, debatre i consensuar la missió, la visió i els objectius de l'estratègia.

Fotografia 2. Posada en comú de les aportacions fetes durant la sessió interna de treball

En la segona part es va fer una dinàmica on es van separar els participants en tres grups rotatius, cadascun dels quals va iniciar el debat sobre un dels subtemes de la sessió en un espai diferent de la masia. Cada subtema corresponia a una línia d'acció: 1) Estructura, organització i governança; 2) Territori, equipaments i recursos materials, i 3) Informació i comunicació. Amb aquesta dinàmica es buscava recollir aportacions i debatre de manera conjunta propostes d'accions concretes emmarcades dins les tres línies d'acció.

Es va clausurar la sessió amb una intervenció del comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Consum, Álvaro Porro.

En aquesta sessió hi van participar **20 assistents** i va tenir una durada aproximada de 3 hores.

Sessions participatives obertes d'aportacions i de debat sobre l'estratègia (5 d'octubre i 17 de desembre de 2018)

Sessió de treball de 5 d'octubre de 2018

L'objectiu específic de la sessió de treball del dia 5 d'octubre de 2018 a la Fàbrica del Sol de Barcelona va ser exposar el marc estratègic, contrastar els objectius i posar sobre la taula les accions de l'estratègia treballades fins a aquest moment, agrupades en quatre eixos temàtics, per aportar-ne de noves o millorar-les des del punt de vista de les entitats i persones expertes que van poder assistir-hi.

La sessió es va estructurar seguint el programa següent:

El comissionat d'Ecologia Frederic Ximeno va donar la benvinguda a les persones assistents i va explicar el context de treball i el marc estratègic d'impuls de l'agricultura urbana a Barcelona.

A la segona part de la sessió, es va fer una dinàmica en quatre grups, per centrar cada grup el debat en les accions d'un dels quatre eixos temàtics, a més de fer aportacions als objectius generals o a la definició del marc estratègic, si es valorava oportú. En cada grup van treballar-hi entre sis i vuit persones, més una de les quatre tècniques de les àrees d'Ecologia Urbana o bé d'Economia Cooperativa, Social, Solidària i Consum.

Després del debat en grup, una persona representant de cada eix va exposar les propostes a la resta d'assistents i va passar a l'equip organitzador el full amb el resum escrit de les aportacions, que s'han incorporat a aquest document general de l'estratègia.

En aquesta sessió hi van assistir en total **34 persones** amb la distribució de perfils següent:

- Entitats: 20 persones de 15 entitats/horts
- Individual: 3 persones
- Administració (altres organismes públics): 2 persones.
- Ajuntament: 3 persones d'àrees i 1 persona de districte
- Organització: Comissionat d'Ecologia + 2 persones d'Ecologia urbana + 2 persones d'Economia Cooperativa, Social, Solidària i Consum

Fotografia 3. Presentació dels resultats del treball en grups per eixos a la sessió de treball de la Fàbrica del Sol

Sessió de treball de 17 de desembre de 2018

L'objectiu específic de la sessió de treball del dia 17 de desembre de 2018 a l'espai jove La Fontana de Barcelona va ser fer un retorn de les accions de l'estratègia treballades en la sessió anterior, agrupades en quatre eixos temàtics, per identificar qui les havia d'impulsar, debatre'n l'impacte i prioritzar algunes accions a curt termini, amb les aportacions de les entitats i persones expertes que hi participaven.

La sessió es va estructurar en diferents dinàmiques de treball, que es van fer tant en grups petits com en sessions plenàries:

Benvinguda i breu dinàmica de presentació de les persones / entitats assistents; explicació dels antecedents del procés de l'EAU i punt actual de treball; una revisió col·laborativa de les accions per completar el "què, qui, com" en una dinàmica de cafè conversa; un treball d'identificació de l'impacte i priorització de les accions a curt termini en petits grups d'interès; i, finalment, la posada en comú dels diferents grups i debat dels resultats en plenari. Per acabar, vam fer una dinàmica curta d'avaluació de la sessió.

Totes les aportacions s'introduiran en la documentació de l'estratègia que s'està elaborant.

En aquesta sessió hi van assistir en total **44 persones** amb la distribució de perfils següent:

- Entitats: 24 persones de 22 entitats/horts
- Individual: 6 persones
- Administració (altres organismes públics): 3 persones
- Ajuntament: 8 persones d'àrees i 1 persona de districte
- Organització: 2 persones d'Ecologia Urbana + 2 persones d'Economia Cooperativa, Social, Solidària i Consum

Fotografia 4. Debat final durant la sessió de treball a l'espai jove La Fontana

Sessions de presentació de l'estratègia i reflexió sobre la fase inicial del desplegament (de març a juny del 2019)

Sessió oberta de treball en xarxa en el marc de l'espai participatiu Agròpolis (15 de març de 2019)

L'EP [Agròpolis](#) es planteja com un espai publicocomunitari entre agents socials i l'Administració pública de caire inclusiu que garanteixi la presència del sector agroecològic, així com d'altres que vulguin sumar-se a l'impuls d'una alimentació sana, justa i sostenible des de la sobirania alimentària.

Es van proposar dos objectius genèrics: 1) consolidar i enfortir els projectes i iniciatives relacionats amb el desenvolupament d'un sistema agroalimentari que camini cap a la sobirania alimentària; 2) establir connexions i millorar la coordinació entre diferents actors i àmbits de treball relacionats amb l'alimentació i l'agroecologia (articulació i creació de xarxa publicocomunitària).

Una part important de la sessió es va dedicar a la creació de diferents grups de treball (GT) i la definició dels projectes per dur a terme en el marc del GT. Un dels grups creats és el d'agricultura urbana, l'objectiu principal del qual és **impulsar i desenvolupar en xarxa algun dels projectes de l'Estratègia d'agricultura urbana**. Es van dibuixar algunes possibles línies de treball en xarxa que en trobades posteriors s'acabaran de perfilar.

En aquesta sessió van assistir-hi més de **vuitanta persones**, de les quals **divuit van participar al GT d'agricultura urbana**.

Fotografia 5. Organització de grups de treball en la trobada Agròpolis a InnoBa (Can Jaumandreu)

Fotografia 6. Presentació de l'encaix de l'Estratègia d'agricultura urbana en el marc de l'EP Agròpolis

Sessions internes de treball i difusió (de març a juny del 2019)

Finalment, hi ha hagut una sèrie de trobades internes amb tècniques i tècnics municipals que operen al territori, tant des dels deu districtes com des de Parcs i Jardins. Dues s'han dut a terme en el marc de les trobades d'Ecologia Urbana amb els i les representants de sostenibilitat dels districtes (18 de març i 30 d'abril de 2019) i unes altres amb el personal tècnic de Parcs i Jardins (14 de maig i 14 de juny de 2019).

En total, en aquestes sessions hi han assistit més de dues-centes persones.

En unes trobades l'objectiu ha sigut fer la devolució a les persones implicades en la diagnosi i redacció d'accions de l'EAU, i també compartir la prioritització i les demandes sobre les accions que ja es duen a terme o són abordables el 2019.

En les altres trobades, s'ha plantejat només donar a conèixer l'EAU i compartir algunes accions concretes per tal de poder avançar en la participació i implicació del màxim de persones possibles en les àrees municipals respectives.

Com a final de capítol es valora positivament que en tot aquest procés s'hi han implicat més de dues-centes persones, tant treballadores municipals com d'entitats ciutadanes i veïnals, i també alguns càrrecs polítics. A totes elles els agraïm el seu temps i dedicació, i esperem poder fer possible que al llarg del desplegament de l'Estratègia d'agricultura urbana la participació s'ampliï en tots els àmbits i col·lectius ciutadans compromesos amb la sostenibilitat i l'agroecologia.

2. IDENTIFICACIÓ I CARACTERITZACIÓ DE LES INICIATIVES

En aquest capítol es fa una revisió de totes les iniciatives relacionades amb l'agricultura que s'han identificat a Barcelona en el marc de la diagnosi inicial, concretament durant la fase d'entrevistes amb els districtes. Primerament, es defineixen unes categories d'horts, i després es classifiquen els horts identificats segons la categoria i el districte a què pertanyen.

2.1. Categories d'horts

A continuació es defineixen les categories d'horts identificades a Barcelona segons la seva gestió i el perfil de destinataris o usuaris i, per tant, la funció/finalitat que tenen.

Les categories s'exposen en ordre decreixent de més a menys grau de tutela per part de l'Ajuntament. Així doncs, es consideren horts municipals els horts que presenten un grau de tutela més elevat, i horts ocupats les iniciatives que tenen un funcionament totalment desvinculat i autònom de l'Ajuntament. Es defineixen els horts en coberta com a categoria complementària i els horts privats singulars i els horts escolars, que són unes categories addicionals.

TAULA 2. TAULA RESUM DE LES CATEGORIES DELS HORTS I EL TIPUS DE GESTIÓ

	Horts municipals per a la gent gran	Horts del Pla Buits / Mans al Verd	Horts comunitaris i socials	Horts a precari
Gestió	Ecologia Urbana, Parcs i Jardins	Ecologia Urbana, Direcció de Comunicació i Participació	Districtes i col·lectiu(s) / entitat(s)	Col·lectius o individus
Responsabilitat del gestor	Fer l'adequació de l'espai i el manteniment	Fer l'adequació de l'espai	Poc definida i variable segons el districte	Autogestió
Acord amb:	Individual (gent gran) i entitats vinculades a l'IMPD i altres de no vinculades	Entitats guanyadores del concurs	Entitats, col·lectius o individus	Sense acord
Tipus d'acord	Convenis i autoritzacions	Convenis i autoritzacions	Convenis molt diversos o sense conveni	Sense acord
Polítiques de biodiversitat	Definides	No definides (tenen només normativa d'ús)	No definides a priori (depèn de les entitats o usuaris)	No definides (depèn de les entitats o usuaris)

Horts municipals per a la gent gran

Són horts gestionats per l'Ajuntament, concretament per l'Institut Municipal de Parcs i Jardins. Cada hort municipal està dividit en parcel·les, les quals estan destinades a **persones jubilades més grans de 65 anys**. Algunes parcel·les, d'acord amb els districtes, es destinen a **entitats socials** diverses, que

desenvolupen, per exemple, activitats terapèutiques amb col·lectius de persones amb diversitat funcional.

Aquest programa de participació de Medi Ambient i Serveis Urbans de l'Ajuntament de Barcelona es va iniciar l'any 1997 amb la posada en marxa dels horts de Can Mestres, si bé el primer hort que va començar a funcionar a Barcelona va ser l'Hort de l'Avi, al districte de Gràcia, l'any 1986, fruit de la petició d'un grup de veïns i veïnes.

Les parcel·les s'atorguen per sorteig en el cas de les persones jubilades més grans de 65 anys, i aquest sorteig es gestiona des de Parcs i Jardins i des del districte conjuntament. El manteniment i la gestió, inclosos els subministraments i les eines d'aquests horts, van a càrrec de l'Ajuntament. Disposa d'un reglament intern de funcionament, que totes les persones usuàries i col·lectius han de respectar.

Fotografia 7. Hort urbà municipal per a la gent gran de la Trinitat Vella (Sant Andreu)

Horts municipals del Pla Buïts / Mans al Verd

El pla, inicialment anomenat pla Buïts i actualment Mans al Verd, és un programa municipal que té l'objectiu de dinamitzar terrenys en desús de la ciutat, a través d'**iniciatives d'interès públic de caràcter provisional** impulsades per entitats públiques o privades sense ànim de lucre.

Els horts inclosos en aquest programa tenen convenis o autoritzacions de l'Ajuntament per a l'ús dels espais. En aquesta tipologia d'horts les entitats són les responsables de gestionar l'hort i el seu entorn complint l'acord amb l'Ajuntament i amb la finalitat de recuperar determinats espais urbans o donar-los un ús.

Fotografia 8. Espai Gardenyes, hort urbà comunitari en el marc del pla Buïts (Sarrià)

Horts comunitaris i socials

Els **horts comunitaris** són totes aquelles iniciatives d'agricultura urbana que sorgeixen de la demanda ciutadana, ja sigui a través d'associacions, entitats o col·lectius, amb la voluntat de tenir un espai autogestionat per desenvolupar-hi activitats agrícoles. En general, són **espais oberts a la participació**

ciudadana. Entre les principals funcions dels horts comunitaris hi ha les funcions comunitàries, educatives, reivindicatives i de producció d'aliments per a l'autoconsum.

En general, aquests horts tenen acords amb els districtes mitjançant diferents tipus de documents (autoritzacions, permisos, convenis...), de durada i condicions variables.

Fotografia 9. Hort de la Font Trobada a Montjuïc (Sants-Montjuïc)

Els **horts socials** són aquells horts que parteixen d'iniciatives ciutadanes, igual que en el cas anterior, però que per la seva finalitat més social i terapèutica estan **gestionats per entitats socials**. En aquest cas, els horts no acostumen a estar oberts a la ciutadania en general sinó que estan destinats a determinats col·lectius o grups amb els quals treballen les entitats.

En general, les entitats que gestionen aquests horts tenen convenis amb els districtes i, igual que passa en els horts comunitaris, els convenis són variables segons els districtes i les persones usuàries. Un exemple és l'hort hidropònic del terrat de la seu del districte de Sants-Montjuïc, utilitzat per entitats de l'IMPD, o l'hort d'iradier a Sarrià, utilitzat per un grup d'Escoles+ Sostenibles.

Horts a precari

Fotografia 10. Hort comunitari del carrer de la Farigola (Gràcia)

Són aquells horts que s'instal·len en espais públics o privats, sense cap tipus d'acord amb el propietari o administrador (a precari). Aquests horts responen a motivacions principalment reivindicatives de sobirania alimentària i de l'espai. Alguns d'ells estan vinculats als moviments d'"indignats" del 15-M, com és el cas dels Horts Indignats del Poblenou.

També poden ser persones que a títol individual ocupen un espai per al seu ús com a hort (aquests horts no estan inventariats).

Horts privats singulars

Fotografia 11. Horts informals al rec Comtal (Nou Barris)

Són els horts que es creen en espais privats amb diferents finalitats, principalment relacionades amb la producció d'aliments o l'ús recreatiu. Cal remarcar la dificultat que hi ha a l'hora d'identificar horts privats i, per aquest motiu, s'identifiquen pocs horts en aquesta categoria. Tot i així, s'hi inclouen aquells que per la seva singularitat, representativitat o rellevància a la ciutat són interessants.

Horts escolars

Un percentatge elevat de les escoles que formen part del programa municipal Escoles + Sostenibles disposen d'un hort escolar com a eina pedagògica per a l'alumnat. La primavera del 2018 s'havien comptabilitzat uns 355 horts escolars. Es considera que segueixen una dinàmica i una lògica pròpies, i, per tant, seran identificats en la present estratègia com un agent per tenir en compte, però no seran els principals destinataris de l'estratègia.

Fotografia 12. Hort de l'Institut Bosc de Montjuïc (Sants-Montjuïc)

Horts en coberta

L'hort en coberta és una categoria que complementa les altres que s'han explicat en aquest apartat. Per exemple, un mateix hort segons el seu model de gestió pot ser un hort comunitari, i a la vegada estar ubicat en coberta, i, per tant, tindrà les dues categories: comunitari i en coberta.

Fotografia 13. Hort en coberta al Centre Cívic de Can Deu (les Corts)

2.2. Classificació dels horts per districte

En aquest apartat es classifiquen els **94 horts identificats** pels agents dels districtes al llarg de la primera fase d'elaboració de l'estratègia.

Es comptabilitzen els horts de les categories esmentades a l'apartat anterior, excloent d'aquest recompte els horts escolars perquè, tot i ser agents importants en el treball en xarxa dels horts, no són objecte d'estudi en aquesta estratègia. També se n'exclou la categoria addicional d'hort en coberta, que ja queda inclosa en les altres categories.

TAULA 3. RECOMPTE I CLASSIFICACIÓ DELS HORTS PER CATEGORIA I DISTRICTE (ABRIL DEL 2018)

	Ciutat Vella	L'Eixample	Sants-Montjuïc	Les Corts	Sarrià Sant	Gràcia	Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total per categoria
Horts municipals per a la gent gran	1	1	1	2	2	2	1	2	2	1	15
Horts del Pla Buits / Mans al Verd	0	1	2	-	1	-	2	3	1	3	13
Horts comunitaris i horts socials	2	8	6	4	6	7	8	5	-	5	51
Horts a precari	1	-	1	-	-	1	-	1	1	4	9
Horts privats singulars	-	1	-	-	1	1	1	2	-	-	6
Total	4	11	10	6	10	11	12	13	4	13	94

Font: entrevistes als districtes.

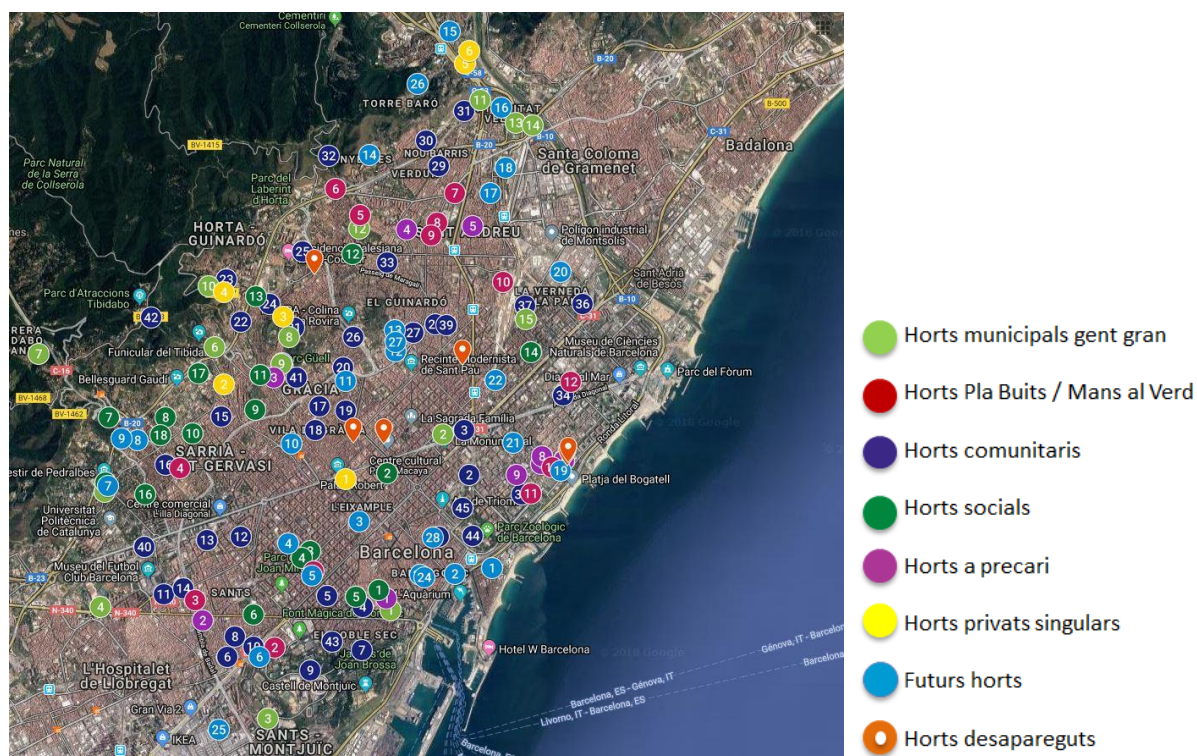
2.3. Cartografia dels horts urbans a Barcelona

Paral·lelament al procés d'entrevistes s'ha elaborat un **mapa en línia** (annex II), amb la plataforma Google Maps, que permet geolocalitzar els horts dels districtes i crear una primera aproximació al mapa que es vincularà al Mapa Barcelona + Sostenible.

Provisionalment s'han atorgat diferents colors per categoritzar els horts que s'han identificat en el procés. Els colors corresponen a les categories de l'apartat anterior, i dues categories més, els horts desapareguts i els horts futurs, que donen informació útil sobre la tendència dels horts urbans a la ciutat i també s'incorporen al mapa. No obstant això, és important remarcar que les categories són provisionals i estan subjectes a canvis que es puguin produir quan s'avanci en la diagnosi més extensiva d'aquests horts.

El funcionament d'aquest mapa, pel que fa a la seva actualització i la informació que hauria de contenir, es presenta en l'apartat de les accions de l'estratègia. Pot servir com a exemple d'eina informativa per donar a conèixer els horts de la ciutat a la ciutadania i als districtes. Ens ha servit en les tres sessions de treball, i ha tingut molt bona valoració per part dels participants.

TAULA 4. MAPA I LEGENDA DE LES EQUIVALÈNCIES ENTRE ELS COLORS I LES CATEGORIES DEL MAPA EN LÍNIA (GOOGLE MAPS)

3. PRIMERA DIAGNOSI DE LA SITUACIÓ ACTUAL

En el marc de l'Estratègia d'agricultura urbana de Barcelona, un dels passos preliminars és determinar la situació en què es troba el conjunt d'iniciatives d'horticultura urbana de la ciutat. Amb la finalitat de fer una anàlisi en profunditat de la situació actual, es va utilitzar l'eina d'estudi **DAFO** que permet avaluar les característiques internes del projecte (debilitats i fortaleces), així com la situació externa (amenaces i oportunitats). Aquesta metodologia és d'especial interès perquè permet, d'una banda, conèixer la situació real en què es troba el projecte i, de l'altra, plantejar una estratègia de futur.

Per dur a terme aquesta anàlisi s'utilitzen diverses fonts d'informació i fonts pròpies:

- **La informació obtinguda de les 22 entrevistes** realitzades i les diverses visites als horts (apartat 1.2). Es farà servir el codi de l'entrevista (per exemple, E04 corresponent al districte de les Corts) per identificar en quines entrevistes sorgeixen determinats temes.
- El retorn de les dues sessions de la **Diagnosi Participativa de les economies comunitàries de Barcelona** (març i maig del 2016), d'ara en endavant anomenat "retorn EcoCom".
- **Document intern d'Agricultura Urbana 2016-2019** (novembre del 2016) de l'Ajuntament de Barcelona, anomenat "AgriUrb 16-19".
- Acta de la Trobada de la Xarxa d'Horts Urbans Comunitaris de Barcelona (8/10/2016), anomenat "XHUC 2016".
- Aportacions de les persones redactores i coordinadores d'aquesta estratègia: "Font pròpia".

Atesa la transversalitat i la complexitat d'aquest estudi, dins els apartats del DAFO (debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats) s'hi afegeixen unes categories extres que permeten organitzar els conceptes segons l'àmbit al qual pertanyen. D'aquesta manera es classifiquen els conceptes en quatre categories:

- **Ambientals:** s'engloben en aquest apartat tots aquells conceptes que fan referència a l'entorn dels horts, així com els aspectes més ecològics i ambientals.
- **Socials:** per a aquells conceptes relacionats amb la ciutadania i temes més comunitaris.
- **Administratives i econòmiques:** inclouen aquells aspectes que tenen a veure amb el funcionament i la coordinació dels horts, des dels departaments o àrees municipals i les seves competències fins als tipus d'acords, convenis o els mecanismes de col·laboració i suport financer dels horts.
- **Polítiques:** fan referència a aquells conceptes relacionats amb el mandat polític, els plans, les mesures de govern, directives supranacionals, etcètera, que influeixen i han de ser tinguts en compte en l'anàlisi.

3.1 Debilitats

Fan referència a aquells elements, recursos i actituds internes que suposen un obstacle per aconseguir el bon funcionament del projecte.

❖ AMBIENTALS

D1. Alta densitat urbana i manca d'espais

La densitat urbana fa referència a la quantitat d'habitants per una superfície, normalment vinculada també a la densitat d'edificis que genera una manca d'espais oberts i dificultat per ubicar horts urbans a peu de carrer. Alguns exemples són Ciutat Vella (E05), Gràcia (E08) i algunes parts d'Horta (E09) o Sants-Montjuïc (E21).

Hi ha districtes on, a banda de la manca d'espai, l'espai públic és difícil de gestionar per la pressió antropològica sobre l'entorn, no només dels ciutadans de Barcelona sinó també dels turistes i visitants que transiten i conviuen amb els espais verds i en poden dificultar la gestió. Aquest és un problema que s'evidencia especialment en determinats districtes, com ara Ciutat Vella, amb alta presència de vianants, a més d'una manca d'espais oberts que permetrien ubicar-hi horts (E05).

D2. Criteris ecològics no unificats i polítiques poc adaptades al territori

Els horts proporcionen un ventall de beneficis molt diversos a tots els nivells (socials, ambientals, de salut, econòmic, etcètera). No obstant això, en el cas dels horts urbans, la majoria de gent considera que el principal benefici és comunitari o de salut, i el tema ambiental queda en un segon terme. Per aquest motiu les polítiques més ecològiques són menys rellevants (Font pròpia). A més, no hi ha criteris ecològics unificats a escala de ciutat (AgriUrb 16-19), exceptuant els horts municipals que es gestionen de manera uniforme i sí que segueixen unes pautes agrícoles que fomenten la conservació de la biodiversitat i s'evita l'ús de productes fitosanitaris, etcètera. (E10). No obstant això, hi ha professionals del sector que reconeixen que tot i que no es permeten en agricultura ecològica, determinats productes se segueixen utilitzant als horts municipals (E20).

Pel que fa a un ús eficient i sostenible dels recursos, aquest és un tema que es tracta especialment en l'entrevista del Departament d'Economia Cooperativa, Social i Solidària, i Consum. Des d'aquest departament insisteixen que actualment fer un ús responsable dels recursos (aigua, planter de proximitat i ecològic) no és una de les prioritats i cal incloure la sostenibilitat en la futura estratègia (E14, Retorn EcoCom).

Per la seva banda, els tècnics i les tècniques de districte esmenten que treballen principalment des de les oficines i poc sobre el territori; això pot comportar polítiques del verd poc adaptades al territori (E05, E11).

D3. Falta de mapatge dels horts i bases de dades unificades

Hi ha una manca de fonts d'informació unificada i manca de mapa (AgriUrb 16-19). Districtes amb tradició hortícola, com Horta-Guinardó (E09), demanen que s'introdueixin els horts privats en el mapatge de la ciutat.

A escala de districte hi ha un dèficit d'informació a l'hora d'identificar els espais potencials on es podrien desenvolupar projectes d'hortos urbans per donar-los a conèixer a les entitats interessades

(E04, E09, E21, retorn EcoCom). Aquest dèficit es podria abordar amb l'inventari de solars i parcel·les (AgriUrb 16-19).

❖ SOCIALS

D4. Diversitat d'iniciatives i objectius, manca de definició de les tipologies

A Barcelona hi ha una gran varietat d'iniciatives d'horts urbans: horts municipals, comunitaris, ocupats, etcètera. Cadascuna d'elles és gestionada per col·lectius molt diversos i amb objectius molt diferents. Aquesta diversitat genera una dificultat afegida a l'hora de coordinar o dissenyar una estratègia comuna per a tots els horts de la ciutat. D'altra banda, no hi ha una categorització de les tipologies d'horts, la qual cosa genera sensació de confusió pels tècnics que gestionen horts des del districte (E05, E18, Font pròpia).

Pel que fa als col·lectius i les entitats que gestionen els actuals horts, també hi ha una gran diversitat. Cal remarcar que una part d'aquests col·lectius no estan constituïts legalment i això pot suposar una dificultat a l'hora de desenvolupar l'estratègia, particularment a l'hora de proposar un model de gestió que impliqui convenis o acords amb entitats constituïdes (E06).

D5. Manca de cultura agrícola i coneixement ciutadà

L'horticultura urbana té un fort component d'experiència prèvia, és a dir, la gent gran que va tenir hort fa anys o que ve del món rural té coneixement sobre com cuidar un hort i fer-ne l'aprofitament. En canvi, la població més jove i urbanita necessita un aprenentatge perquè no té uns coneixements agrícoles elevats. Aquesta població acostuma a estar conscienciada però no disposa del coneixement (E06, E08, E11, E12, E14, Retorn EcoCom).

Hi ha districtes on es detecta una manca de conscienciació ambiental (E16).

D6. Poc reconeixement de la feina dels agricultors i agricultores i les persones que dinamitzen els horts

Actualment hi ha poc reconeixement del valor dels horts i de la feina feta pels agricultors i les agricultores, sobretot en les zones urbanes on la vinculació amb la terra és escassa. Com a resposta a aquesta problemàtica, la futura estratègia hauria de tenir com a base el respecte a pagesos i pageses i el reconeixement de la feina que fan per mantenir l'agricultura urbana i periurbana viva (E11, Retorn EcoCom).

El fet que la figura dels dinamitzadors i dinamitzadores no estigui inclosa en l'actual model d'horts comunitaris genera poc reconeixement i poca professionalització, ja que la persona que fa aquestes funcions és voluntària (E06). No és així en els horts municipals de la gent gran, on les persones dinamitzadores responen a unes tasques concretes i reconegudes, i reben una retribució econòmica per la seva feina.

D7. Poca visibilitat i falta d'obertura dels horts al públic

Des del punt de vista dels horts municipals, es reconeix que s'haurien de fer més jornades de portes obertes i tasques divulgatives per donar a conèixer els horts i les tasques que s'hi desenvolupen (E10).

Actualment, el model d'horts és molt compartimentat per edats i per col·lectius; algunes persones entrevistades creuen que en la nova estratègia no s'hauria de separar per rangs d'edat i haurien de ser

punts de trobada per a la societat en general (E12, E20, Retorn EcoCom). Relacionat amb aquest tema, també s'esmenta que hauria de ser un model més inclusiu que facilités la participació de les escoles i l'àmbit de lleure, per exemple, facilitant l'accés durant els caps de setmana al conjunt dels horts i no només als que hi tenen granja (E16).

En el Retorn EcoCom també s'hi afegeix que actualment té poca visibilitat i caldrien més cartells, plafons, web, etcètera per donar a conèixer iniciatives com aquesta i fer visibles els beneficis dels horts.

D8. Poca gestió comunitària

Els horts acaben tenint una gestió molt individual; en general hi ha poc vessant comunitari perquè la majoria no tenen un projecte de dinamització comunitària al darrere, ja que principalment estan pensats per ocupar el temps (E12, E14, E20). També s'evidencia una manca de formació en gestió comunitària i dificultats en el relleu en el lideratge de les persones que impulsen les iniciatives (retorn EcoCom).

❖ ADMINISTRATIVES I ECONÒMIQUES

D9. Manca de visió conjunta

S'observen prioritats diferents entre districtes i Parcs i Jardins, quant a la manera de gestionar els espais verds. Des del districte es prioritza més la ciutadania; des de Parcs i Jardins es té una visió més biològica. Aquest fet es tradueix en molts casos en plantejaments diferents en els usos de determinats espais (E05, E12, E13, E16).

Hi ha poca transversalitat de l'agricultura urbana i dels projectes ambientals en general, la qual cosa genera una visió molt segmentada dels projectes i poca unanimitat a l'hora de treballar per objectius conjunts (E08, retorn EcoCom). També hi ha una manca de transversalitat a l'hora de donar suport a l'agricultura urbana, que actualment només rep suport dels grups d'agroecologia (E11).

D10. Manca de coordinació i comunicació a escala municipal

Aquest és un tema que ha sorgit de manera reiterada en diversos districtes plantejat de diferents maneres exposades a continuació:

- Una **manca de comunicació entre tècnics d'Ecologia Urbana dels districtes**, tot i que està previst reactivar les reunions periòdiques entre districtes (E04, E05).
- **Poca coordinació entre tècnics de districte i àrees de l'Ajuntament**. A més, en aquest punt val la pena ressaltar que els tècnics de districte porten molts temes diferents i la gestió ambiental queda molt diluïda entre el volum de feina (E05).
- **Manca de coordinació entre els serveis tècnics i serveis a les persones**. Alguns districtes perceben una desvinculació dels serveis tècnics (Parcs i Jardins i altres àrees de l'Ajuntament) amb la realitat del territori (E09).
- **Falta d'incorporació dels tècnics i les tècniques de barri en el funcionament dels horts**. Aquest fet fa que el cos tècnic que treballa diàriament en el territori, com són els tècnics i les tècniques de barri, desconeguin les iniciatives o els projectes que es duen a terme al barri relacionats amb l'agricultura urbana (E15).
- **Poca coordinació amb els serveis d'urbanisme del districte**. Caldria incorporar les recomanacions dels tècnics i les tècniques d'urbanisme a l'hora de planificar nous horts o gestionar els espais potencials per desenvolupar-hi activitats hortícoles (E15).

- **Tendència a fragmentar els departaments i generar més volum de feina al cos tècnic.** Es reconeix que quan s'intenten aplicar noves estratègies es tendeix a fragmentar els departaments existents, és a dir, augmentar l'estructura des de dalt i mantenir el nombre de tècnics. Això implica una càrrega addicional de feina per al personal tècnic i no augmenta el nombre de professionals (E16).
- **Manca de coordinació municipal per donar resposta a la demanda d'interlocució** (Retorn EcoCom).

D11. Falta de definicions de competències

Per als equips tècnics de districte pot ser complex determinar les funcions i responsabilitats dels agents implicats en els horts. Com que són projectes molt transversals que tenen vessant social, ecològic, participatiu, terapèutic, etcètera, és especialment complicat determinar les funcions dels agents (E15).

D12. Rigidesa de la gestió dels horts municipals

S'identifica com una debilitat la poca flexibilitat dels horts municipals pel que fa a la gent que hi pot accedir (només persones jubilades més grans de 65 anys) i perquè han d'estar empadronades al districte on hi ha l'hort. Aquest darrer fet dificulta l'accés de persones que estan empadronades en un districte però que per proximitat física els aniria millor accedir a un hort del districte veí (E08, E20, retorn EcoCom).

Fotografia 14. Hort municipal de la Sagrada Família, per a la gent gran i entitats (l'Eixample)

D13. Manca de treball en xarxa dels horts i suport

Hi ha una tendència generalitzada al treball per separat entre els diferents horts i entre els col·lectius que els gestionen. Aquest fet pot suposar una debilitat del sistema perquè, tot i l'alt nombre d'horts de la ciutat, funcionen de manera disgregada i hi ha poc coneixement de les iniciatives de la ciutat (E14, E21, Retorn EcoCom). En les entrevistes fetes als i les professionals vinculats als horts (E06, E07, E20), identifiquen la manca de coordinació com una debilitat que cal tenir en compte, tot i que també apunten que no tots els col·lectius consideren el treball en xarxa com un element rellevant i que seria interessant copsar la seva opinió respecte a aquesta qüestió a l'hora de proposar mesures.

D14. Manca d'acompanyament, suport tècnic i recursos econòmics i materials

En relació amb la manca de coneixement de determinats sectors de la població o de les entitats que gestionen els horts, sorgeix la necessitat de fer un acompanyament i suport tècnic per assegurar que

els projectes d'horts es duen a terme correctament i tenen continuïtat en el temps, i així evitar l'abandonament de les persones implicades (E08, E11, E13, E18, Retorn EcoCom). També s'esmenta la necessitat de donar suport en l'àmbit del desenvolupament comunitari per a la dinamització dels horts (E09).

S'inclouen en aquest apartat altres recursos com les eines, planter, o altres tipus de materials que són deficitaris en els horts actualment (E14).

Pel que fa als recursos econòmics, alguns districtes reclamen que falten recursos per habilitar o adequar els espais per als horts (E09). És imprescindible que hi hagi un pressupost que doni suport a aquestes iniciatives. En aquest punt coincideixen la majoria de districtes (E04, E05, E08, E09, E12, E13, E14, E15, E18, E21) i professionals entrevistats (E06, E11, E20).

En general, aquest es considera un dels punts més febles en la diagnosi.

❖ POLÍTQUES

D15. Limitacions del PGM per a la comercialització dels productes d'horta

Segons el Pla general metropolità (PGM), actualment la producció agrícola a Barcelona només pot ser per a l'autoconsum, la qual cosa planteja un obstacle jurídic a la producció agrícola per a la comercialització. Els usos agrícoles no són permesos en sòl urbà, només en sòl no urbanitzable rústic protegit de valor agrícola (AgriUrb 16-19). A Barcelona hi ha tres espais agrícoles amb comercialització: els camps d'horta del rec Comtal, les vinyes de Can Calopa a Collserola i l'explotació de mandamines ecològiques de Can Carlets de Collserola (AgriUrb 16-19). Aquest fet limita l'aprofitament dels horts i el seu potencial per generar activitat econòmica (E04, E09, E14).

En la sèrie d'entrevistes també s'han detectat opinions divergents, com les de Laura Calvet (E07) i Tarpuna (E20), que consideren que l'estratègia no hauria de prioritzar el model productiu, ja que qüestionen la rendibilitat d'aquest model productiu en aquests espais o en coberta.

D16. L'agricultura urbana als plans d'acció dels districtes (PAD)

Si bé l'agricultura urbana s'esmenta com a demanda ciutadana i política que cal impulsar als districtes, les dificultats esmentades n'han frenat l'extensió i encara estan poc consolidades les mesures incloses als PAD. D'altra banda, no sempre es correspon la demanda de potenciar l'agricultura urbana, expressada en el PAD, amb el compromís dels grups o la ciutadania per desenvolupar projectes hortícoles (E13).

Fotografia 15. Horts de la Maladeta (Nou Barris)

3.2 Amenaces

Les amenaces són aspectes externs al projecte que en poden afectar negativament el desenvolupament. L'estratègia s'ha de dissenyar de manera adequada per evitar aquestes amenaces o fer-hi front.

❖ AMBIENTALS

A1. El canvi climàtic

Un factor com l'escassetat d'aigua pot impactar sobre la vegetació de les zones naturals així com el manteniment del sistema d'horts urbans a Barcelona. La fenologia de les plantes ja està actualment afectada, i l'estrès hídric pot suposar una pèrdua de vitalitat de la vegetació, la penetració d'espècies més ben adaptades i més vulnerabilitat a patir plagues i malures (Pla Clima).

A2. La contaminació ambiental del medi urbà

En alguns indrets de Barcelona hi ha sòls contaminats o bé una excessiva proximitat a les vies de trànsit, factors que no són recomanables per a l'horticultura ecològica.

❖ SOCIALS

A3. Col·lectius bel·ligerants amb l'Ajuntament

Les relacions entre els hortolans i hortolanes i l'Ajuntament és un dels reptes als quals l'estratègia haurà de fer front. Hi ha nombrosos col·lectius que són contraris al fet que persones externes al mateix col·lectiu intervinguin en els horts comunitaris. S'oposen així a la dinamització o coordinació per part de l'Ajuntament (E06). Es planteja quin és el paper de l'Ajuntament.

A4. Manca de constància en la implicació de les persones en els horts

El fet que no s'hagin creat estructures que donin suport a la dinamització en alguns horts i a la feina diària d'aquests fa que la gestió dels horts es faci de manera totalment voluntària. A més, el gran volum de feina que comporta i la dificultat de generar accions a partir de propostes sorgides de les assemblees fa que moltes vegades s'abandonin alguns projectes o iniciatives per la desvinculació de persones clau en els horts (E06).

❖ ADMINISTRATIVES I ECONÒMIQUES

A5. Termini, precarietat dels horts comunitaris i complexitat jurídica

El fet que alguns horts estiguin ubicats en terrenys provisionals (bé perquè estan en solars privats o públics on en un futur està previst construir-hi) genera incertesa i inseguretat per la continuïtat del projecte. Una possible solució seria proposar convenis de llarga durada, que es definís una categoria de sòl específica dels horts o que s'integressin com a equipaments públics per planificar (E07, Retorn EcoCom).

Els horts urbans estan ubicats en terrenys amb diferents qualificacions urbanístiques (zones verdes, equipaments...) (AgriUrb 16-19). La relació a precari entre la propietat (pública o privada) i els ocupants dels terrenys i la manca d'experiència a establir convenis entre l'Ajuntament i entitats pel que fa als horts són reptes que cal abordar.

A5. Dependència del finançament

Els horts de la ciutat tenen una dependència directa del finançament, ja que per funcionar necessiten unes infraestructures mínimes i subministraments d'aigua i llum, que es cobreixen per part de l'Ajuntament i els districtes (Font pròpia).

A6. Context de recuperació econòmica

El fet que es reiniciïn projectes urbanístics fruit de la recuperació econòmica pot comportar que alguns solars que estaven buits i s'havien utilitzat per fer-hi horts deixin de tenir aquest ús i s'hi construeixin habitatges o equipaments (Font pròpia).

❖ POLÍTIQUES

A7. Dependència del mandat polític

L'impuls d'una estratègia de ciutat per a l'agricultura urbana requereix un lideratge institucional que ha de correspondre's amb un compromís continuat del consistori municipal. Els cicles de mandat i l'alternança política a l'Ajuntament que pugui tenir lloc en els propers anys poden posar en risc la continuïtat d'aquesta aposta institucional.

Fotografia 16. Hort en taules del Casal d'Entitats Mas Guinardó (Horta-Guinardó)

Fotografia 17. Horta de La Ponderosa (Nou Barris)

3.3 Fortaleses

Estan relacionades amb aquelles qualitats internes que permeten generar un avantatge respecte a altres models o projectes.

❖ AMBIENTALS

F1. Beneficis i serveis ecosistèmics

Els horts, com els espais verds, proporcionen un seguit de beneficis i serveis ecosistèmics. Tot i que els horts urbans es troben ubicats en un ecosistema urbanitzat, són capaços de generar una millora ambiental sobre l'entorn, amb la qual cosa aconseguen, entre d'altres, els efectes següents:

- Augmentar la biodiversitat.
- Recuperar hàbitats malmesos per la construcció.
- Exercir una regulació hídrica i microclimàtica.
- Millorar la qualitat de l'aire.

F2. Condicions climàtiques favorables

Barcelona, com a ciutat mediterrània, té unes condicions climàtiques benignes amb climes suaus (al voltant de 17 °C de mitjana a l'any) i un alt nombre d'hores de sol (al voltant de dues mil a l'any) que afavoreixen la producció agrícola (INE).

❖ SOCIALS

F3. Beneficis socials, terapèutics i comunitaris dels horts

Són múltiples i variats els beneficis que els horts generen a la ciutadania, com ara els següents:

- Contribució a la seguretat alimentària i nutricional.
- Educació ambiental i recuperació del coneixement agrícola, aportant valor als aliments i als professionals que hi treballen.
- Promoció del reciclatge i l'aprofitament.
- Promoció del treball col·lectiu, la participació i el compromís.
- Foment dels llaços socials i les relacions intergeneracionals.
- Generació de recursos i autoocupació.
- Inclusió, salut i benestar de col·lectius vulnerables.

Aquests beneficis s'haurien de quantificar i qualificar en la futura estratègia i poder donar-los a conèixer a la ciutadania amb una estratègia de comunicació (Retorn EcoCom).

F4. Diversitat d'iniciatives d'agricultura urbana a la ciutat

La diversitat d'iniciatives i públics implicats en els horts suposa un repte a l'hora de dissenyar una estratègia comuna per a tots, però a la vegada implica que el model és més resilient per la diversitat de categories dels horts, ubicacions i persones que implica (Font pròpia).

F5. Forta demanda ciutadana

Des dels districtes es detecta molt d'interès ciutadà en els horts urbans, exceptuant-ne alguns districtes com Sarrià - Sant Gervasi (E13), on la demanda d'aquests espais ve més d'entitats socials que utilitzen els horts amb finalitats socials o terapèutiques.

F6. Programa d'horts escolars

Barcelona ofereix als centres educatius el programa Escoles + Sostenibles, en el qual s'han implicat més de 450 escoles de tota la ciutat (aproximadament el 50%). Entre aquestes escoles, n'hi ha una gran part que duen a terme el projecte d'hort escolar (355) amb el suport del programa que ofereix diversos recursos per fomentar l'agroecologia a les escoles (compost i *mulch*, plantes aromàtiques, assessorament i formació del professorat en diversos formats, publicacions i documentació específica, etcètera) (font Escoles + Sostenibles).

❖ ADMINISTRATIVES I ECONÒMIQUES

F7. Llarga experiència

La xarxa d'horts urbans es va iniciar l'any 1997 com a programa de participació de l'Àrea de Medi Ambient destinat a les persones jubilades més grans de 65 anys, a partir del primer hort urbà de la ciutat, l'Hort de l'Avi, al districte de Gràcia, l'any 1986. Aquesta llarga trajectòria proporciona un coneixement basat en l'experiència que garanteix més realisme sobre el disseny de la futura estratègia.

També cal destacar l'experiència de col·lectius d'horts comunitaris com el de Can Masdeu o el de l'Hortet del Forat, així com l'existència de professionals i empreses especialitzades en el disseny de projectes d'agricultura urbana i de compostatge, i d'educació ambiental vinculada als horts.

F8. Alt nombre d'horts i tendència creixent

Actualment a la ciutat es comptabilitzen prop d'un centenar d'horts urbans, sense comptar els horts escolars. Aquest nombre es preveu que augmenti pròximament perquè ja n'hi ha més planificats per tota la ciutat. Es detecta un interès creixent per part de la ciutadania, però també per part de l'Administració, pels seus beneficis socials i ecològics àmpliament demostrats (Font pròpia).

F9. Recursos existents

Un dels punts forts de l'estratègia és que ja hi ha molts treballs fets i material generat al voltant d'aquest tema (AgriUrb 16-19). Alguns dels treballs més útils i rellevants per a l'estratègia són aquests:

- **Mosaic de Solars / ECOSolars.** És una eina municipal per consultar espais buits de la ciutat on es puguin impulsar projectes. Els ECOSolars són les parcel·les verdes (classificació 6 PGM).
- **Guia de cobertes i terrats vius.** En aquesta guia hi ha un apartat de "coberta hort" on es detallen les pautes que cal seguir per fer un hort en coberta, els seus beneficis, etcètera.

F10. Convenis i subvencions existents entre entitats de diferents sectors

Hi ha diferents subvencions que proporcionen recursos econòmics per dur a terme projectes d'horticultura. Recentment, el Pla Clima ha impulsat una línia d'ajuts per a projectes relatius a la mitigació i l'adaptació al canvi climàtic, entre els quals la creació de cobertes verdes. De la primera convocatòria, un 50% dels projectes premiats inclouen un hort en coberta.

F11. Partida econòmica per a horts urbans municipals per a la gent gran

Actualment hi ha una partida econòmica destinada als horts urbans municipals per a la gent gran. A més, disposen d'un equip de cinc tècnics que en coordinen i dinamitzen el funcionament.

F12. Possibilitat de reutilitzar els recursos materials

Des de les sessions de la Diagnosi Participativa es va proposar d'utilitzar material de les fires i els esdeveniments públics com les taules per reutilitzar-lo als horts i crear taules de cultiu, amb la doble finalitat de reduir costos i allargar la vida útil d'alguns materials (retorn EcoCom).

❖ POLÍTIQUES

F13. Pla del verd i de la biodiversitat, Pla Clima i Mesura de govern: Programa d'impuls de la infraestructura verda urbana

El fet que hi hagi aquests plans estratègics i la mesura de govern fa suposar que la importància dels espais verds i la sostenibilitat es tenen en compte en la planificació i la visió de futur de Barcelona. A més, ofereixen la possibilitat de guanyar impuls perquè en aquests plans hi poden convergir accions comunes amb la present estratègia (Font pròpia).

F14. Voluntat política i tècnica

Al llarg de les diverses entrevistes es detecta una forta predisposició per part dels tècnics i les tècniques municipals de desenvolupar una estratègia que permeti gestionar i potenciar l'agricultura urbana a Barcelona. Hi ha una ferma vocació de fer un procés de cocreació per desenvolupar un sistema que funcioni i que s'adapti a les diferents realitats dels districtes i persones usuàries (Font pròpia).

F15. Existència de xarxes informals d'hortos comunitaris a Barcelona

Els diversos horts comunitaris de la ciutat s'han anat vinculant els uns amb els altres en xarxes informals d'hortos comunitaris, amb espais d'intercanvi i de trobada, sovint amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona. Un dels espais més consolidats és l'Aplec d'Agricultura Urbana, que té lloc cada tardor des del 2014, en el marc del qual s'han organitzat trobades, com la de la Xarxa d'Horts Urbans Comunitaris, l'any 2016 (XHUC 2016). Tot i així, aquestes xarxes troben moltes dificultats per consolidar-se, ja que depenen molt del treball voluntari i de lideratges canviants.

Fotografia 18. Espais de trobada organitzats a Barcelona des del 2014: l'Aplec d'Agricultura Urbana, i la Trobada d'Horts Comunitaris a l'Hortet del Forat

3.4 Oportunitats

Es defineixen com a oportunitats aquells aspectes positius que es generen a l'entorn i que poden ser aprofitats per al projecte.

❖ AMBIENTALS

O1. Zones semiurbanitzades que faciliten o generen espais per a horts

Hi ha zones semiurbanitzades o espais naturals on hi ha l'oportunitat de crear nous horts en el marc de la present estratègia i com a resposta a la demanda actual. Aquestes zones són, per exemple: Collserola, Montjuïc, el Poblenou, entre d'altres (font pròpia).

O2. Potencial dels interiors d'illa i de les cobertes d'edificis

Promoure l'agricultura urbana als interiors d'illa i a les cobertes és una manera de buscar alternatives per districtes amb pocs espais aptes per als horts urbans, oferint una solució a la problemàtica de l'alta densitat urbana (retorn EcoCom).

A continuació s'esmenten les iniciatives i els interessos dels districtes entrevistats en el marc d'aquests projectes:

- **Districtes/professionals que estan interessats en els horts en coberta:** Ciutat Vella (E05), Gràcia (E08), Laura Calvet (E07), Sant Martí (E12) i Sants-Montjuïc (E21). Es detecta l'oportunitat de crear horts comunitaris en comunitats de veïns. Consideren que els projectes petits enfocats als usuaris són la clau per generar moltes iniciatives d'horticultura encara que siguin de petites dimensions. Aquest model que proposen des del districte i des del punt de vista expert hauria d'anar acompanyat d'un suport tècnic, de dinamització i econòmic per executar-lo. Aquest model potenciaria la conscienciació ciutadana.
- **Districtes interessats en interiors d'illa:** Gràcia (E08) i l'Eixample (E15).

O3. Creació d'una guia de bones pràctiques

El fet de desenvolupar una estratègia conjunta de ciutat pot ser una bona oportunitat per crear una guia de bones pràctiques, per establir uns criteris ecològics i ambientals mínims i assegurar que els horts generin un valor afegit a la biodiversitat urbana i a la sostenibilitat (E10, E12, E13).

En una entrevista es va matisar que per a l'elaboració de la guia de bones pràctiques s'hauria de fer, primerament, una revisió dels recursos existents d'agricultura urbana i fer un recull del material existent abans de generar-ne un de nou. Visualitzen la guia com una compilació de recursos (E22).

❖ SOCIALS

O4. Hort com a equipament

Aquesta és una oportunitat que es reconeix des de l'Ajuntament, tant des de diferents direccions i àrees (AgriUrb 16-19) com des del punt de vista dels districtes (E12) i professionals (E07).

El fet de reconèixer els horts com a equipaments permetria conscienciar sobre la infraestructura verda, la sobirania alimentària, la gestió de l'aigua, etcètera. A la vegada, també donaria estabilitat jurídica als horts i ajudaria a complir els objectius del 2020 d'infraestructura verda.

05. Treballar amb col·lectius en risc d'exclusió

Es destaca com una oportunitat en l'àmbit social el fet d'incorporar persones en risc d'exclusió social en el nou model d'agricultura a la ciutat per integrar-les i per donar sobirania alimentària (E14).

06. Creació de llocs de treball

L'elevat nombre d'horts que hi ha a la ciutat, l'interès de la ciutadania i el potencial de treball en xarxa es consideren factors que poden donar pas a la creació de llocs de treball, com per exemple oferint un servei de visites guiades, o creant una figura de dinamitzador/a dels horts, entre d'altres (retorn EcoCom).

❖ ADMINISTRATIVES I ECONÒMIQUES

07. Patrimoni ciutadà per a la gestió comunitària dels horts

El desenvolupament de la figura del Conveni de Patrimoni Ciutadà és una opció que pot generar una sèrie d'avantatges a l'hora de reduir la complexitat legal i administrativa que comporta la gestió dels horts per part de grups organitzats. No obstant això, també genera una sèrie d'implicacions i responsabilitats per a l'Ajuntament, que en aquest tipus de conveni assumeix compromisos (E17).

Alguns districtes reconeixen que aquesta pot ser una opció vàlida, tot i que creuen que el districte hauria de tenir més potestat per decidir quins projectes són els més adequats (E09).

Davant del risc que determinats col·lectius no vulguin signar aquest conveni, hi ha qui opina que si s'implica aquests col·lectius en la creació de l'estratègia, se'n sentiran més participants i es faran més seva l'estratègia (E07).

08. Espai disponible per crear un centre d'agricultura ciutadana

Aquest és un tema recurrent que apareix en les diverses entrevistes que s'han fet als diferents districtes. Es detecta l'oportunitat de crear un punt centralitzat de recursos. Es visualitza com un punt de dinamització del coneixement i d'assessorament tècnic, que també proveiria de recursos com ara llavors, planter o eines. **Aquesta és una oportunitat que rep suport unànim de les persones entrevistades, tant a escala de districtes com d'àrees o professionals independents** (del E04 al E22, retorn EcoCom, AgriUrb 16-19).

Aquest centre podria desenvolupar funcions de recerca agroecològica i exercir com a node (E14), així com funcions d'observatori i coordinació de xarxes (E22).

Aquest centre o oficina podria estar dins el mateix Institut Municipal de Parcs i Jardins i tenir tres departaments (horts municipals, horts del pla Buits i horts comunitaris). Hauria de tenir una comunicació fluida amb els responsables de districte i un possible equipament o punt de referència a cada districte (E10).

09. Xarxa d'equipaments ambientals de Barcelona (aules ambientals)

Una manera de fer arribar l'estratègia als districtes seria utilitzar les aules ambientals o altres equipaments existents (per exemple, els centres cívics, horts municipals, punts verds) com a ramificacions del centre d'agricultura ciutadana als districtes (E04, E05, E08, E09, E10, E12, E13, E14, E15, E16). D'aquesta manera es facilita que la ciutadania pugui accedir a punts d'agricultura urbana de districte, i s'ofereix una proximitat amb el territori. A més, el personal de les aules té coneixement tècnic per implantar la cultura de la sostenibilitat.

Des de la Direcció d'Estratègia i Cultura de la Sostenibilitat, es va concretar que les aules ambientals haurien d'actuar com a centre de referència al territori per donar atenció al ciutadà en temes relacionats amb l'agricultura urbana, coordinar a escala de districte i proveir informació o formació en aquest tema. En canvi, els horts municipals haurien de ser els punts dels districte que distribueixen els recursos materials (E22).

Un exemple d'un model molt similar al que es proposa aquí, seria l'Aula Ambiental de la Sagrada Família, que des de fa temps duu a terme tasques de suport als horts del districte, especialment en temes de compostatge (E15). Des del districte de l'Eixample (E15) proposen que s'haurien de considerar les aules ambientals a l'hora de planificar les activitats als horts i incorporar una línia d'acció a les aules ambientals per donar suport als horts.

010. Intercanvi i proveïment de recursos materials

Es detecta l'oportunitat d'incloure mecanismes com ara un banc de recursos on es pugui fer préstec i proveïment de recursos (com ara eines, transport, trituradora, motocultor, material orgànic per a compostatge) als horts on faci falta (E14, E22, Retorn EcoCom, AgriUrb 16-19).

L'oportunitat de desenvolupar iniciatives de compostatge comunitari té especial interès en aquest punt (E14, E15). Per a aquesta iniciativa de compostatge, l'Ajuntament hauria de contribuir cedint poda triturada als horts (retorn EcoCom)

011. Eines col·laboratives virtuals

Es planteja la creació d'un portal web amb informació general de tota l'agricultura urbana. A la sessió participativa es proposa el model de xarxa.net gestionat per les entitats com una plataforma participada (retorn EcoCom).

012. Mediació de l'Ajuntament per facilitar acords

Es veu com una oportunitat que l'Ajuntament impulsi un programa per cultivar horts comunitaris als terrats de la ciutat i que l'Ajuntament faci la mediació amb els propietaris. També intermediació amb solars privats per cedir el solar a veïns i veïnes amb finalitats comunitàries (retorn EcoCom).

013. Potencial de desenvolupament econòmic

Des d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum, es menciona que si hi hagués una modificació del PGM i es permetés la producció i comercialització de productes hortícoles (ja sigui frescos o processats, tipus sucs), això podria generar una oportunitat de negoci i una activitat econòmica amb productes de proximitat produïts a la ciutat (E14).

O14. Col·laboracions entre entitats i espais de trobada

Els horts urbans moltes vegades són percebuts com a espais on la gent pot passar el temps, però aquests no tenen un projecte associat i hi ha poca cooperació entre entitats. El fet de generar una estratègia comuna, potenciar el treball en xarxa i la difusió d'informació generarà l'oportunitat de crear col·laboracions entre entitats, però també vincles entre les entitats que gestionen els horts i centres de recerca o en els espais de trobada com l'Aplec d'Agricultura Urbana (AgriUrb 16-19, Font pròpia).

Seguint en aquesta línia, es proposa la creació de microxarxes als territoris. S'haurien de buscar entitats amb formació agrícola als districtes que siguin les que assessorin els diferents horts. Es considera que aquesta és una mesura important per empoderar els districtes, que les iniciatives estiguin vinculades al territori i fer que el sistema d'horts funcioni més eficientment. Les aules ambientals juntament amb aquestes entitats poden potenciar la xarxa d'horts (E22).

Fotografia 19. Hort comunitari de Can Masdeu (Nou Barris)

❖ POLÍTIQUES

O15. Sinergies amb programes d'implicació ciutadana en el verd i polítiques urbanes

La possibilitat de treballar amb un objectiu comú a diferents nivells (municipal, nacional i supranacional) genera la possibilitat de crear sinergies i complicitats entre les diferents iniciatives. D'aquesta manera s'aconsegueix magnificar l'impacte de les iniciatives i desenvolupar-les de manera més transversal (Font pròpia). Les potencialitats s'han detectat amb el programa Mans al Verd (escocells, horts, custòdia urbana...) i també amb el Pla Clima, el Programa d'impuls de la infraestructura verda urbana i projectes europeus (Enable, Naturvation).

O16. Cobertes municipals com a experiències demostratives d'horts en coberta

Una de les accions que es considera que pot despertar més interès i motivació per l'agricultura urbana entre la ciutadania és la realització d'accions demostratives. Entre aquestes accions destaquen els horts en cobertes municipals. El fet que la ciutadania tingui coneixement d'aquests horts, se'n faci difusió o fins i tot s'hi organitzin visites, pot ser un element d'inspiració i de confiança cap a l'estratègia i l'Ajuntament, que demostra que els horts a Barcelona són una realitat i que són factibles en coberta (E14, retorn EcoCom, Font pròpia).

TAULA 5. ANÀLISI DAFO EN VERSIÓ SINTÈTICA

DEBILITATS

- D1-2. Alta densitat urbana i falta d'espais verds, criteris ecològics no unificats
- D3-4. Falta de mapatge i bases de dades unificades, diversitat d'iniciatives i objectius, manca de definició de les tipologies
- D5-6. Manca de cultura d'agricultura i reconeixement de la feina agrícola
- D7. Poca visibilitat i falta d'obertura dels horts al públic
- D8-9. Poca gestió comunitària i manca de visió conjunta
- D10-11. Manca de coordinació i comunicació a escala municipal, falta de definicions de competències
- D12. Rigidesa en la gestió dels horts municipals
- D13-14. Manca de treball en xarxa dels horts, acompanyament, suport tècnic i econòmic

FORTALESES

- F1. Beneficis i serveis ecosistèmics
- F2. Condicions climàtiques favorables
- F3. Beneficis socials, terapèutics i comunitàris
- F4-5. Diversitat d'iniciatives i forta demanda ciutadana
- F6. Programa d'hortos escolars
- F7-8. Llarga experiència, alt nombre d'hortos i tendència creixent
- F9-12. Recursos existents i possibilitat de reutilitzar altres recursos materials
- F10. Convenis i subvencions existents entre entitats de diferents sectors
- F11. Partida econòmica per a horts municipals
- F13. Pla del verd i de la biodiversitat i mesura de govern Programa d'impuls de la infraestructura verda urbana, PAM i PAD
- F14. Voluntat política i tècnica
- F15. Existència de xarxes informals d'hortos comunitàris a Barcelona

AMENACES

- A1. El canvi climàtic
- A2. Sòls contaminats /contaminació de l'aire
- A3. Col·lectius bel·ligerants amb l'Ajuntament
- A4. Manca de constància en la implicació de les persones en els horts
- A5. Temporalitat, precarietat dels horts comunitàris i complexitat jurídica
- A6. Dependència del finançament
- A7. Context de recuperació econòmica
- A8. Dependència del mandat polític

OPORTUNITATS

- O1-2. Zones semiurbanitzades que generen espais per a horts i potencial d'interior d'illa i coberta
- O3. Creació d'una guia de bones pràctiques
- O4. Hort com a equipament
- O5-6. Treballar amb col·lectius en risc d'exclusió i crear llocs de treball
- O7. Patrimoni ciutadà per a la gestió comunitària dels horts
- O8. Espai disponible per crear un centre d'agricultura urbana
- O9. Xarxa d'equipaments ambientals de Barcelona (aules ambientals)
- O10-11. Intercanvi de recursos materials i eines col·laboratives virtuals
- O12. Mediació de l'Ajuntament per facilitar acords
- O13. Potencial de desenvolupament econòmic
- O14. Col·laboracions entre entitats i espais de trobada
- O15. Sinergies amb programes d'implicació ciutadana i polítiques urbanes
- O16. Cobertes municipals com a experiències demostratives d'hortos en coberta

TAULA 6. RESUM DE LES DEBILITATS IDENTIFICADES DURANT LA FASE D'ENTREVISTES

	E04_ Les Corts	E05_ Ciutat Vella	E06_ Isabel·l· Mullins	E07_ Laura Calvet	E08_ Gràcia	E09_ Horta-Guinardó	E10_ Parcs i Jardins	E11_ EcoHortus	E12_ Sant Martí	E13_ Sarrià - Sant Gervasi	E14_ Economia social i solidària	E15_ Eixample	E16_ Sant Andreu	E17_ Patrimoni Ciutadà	E18_ Nou Barris	E19_ IMPD	E20_ Tarpona	E21_ Sants-Montjuïc	E22_ Estratègia i cultura sost.
ENTREVISTES																			
DEBILITATS																			
Alta densitat urbana i manca d'espais verds		●			●	●												●	
Criteris ecològics no unificats i polítiques poc adaptades al territori		●					●	●			●						●		
Falta de mapatge dels horts i les bases de dades unificades	●					●												●	
Diversitat d'iniciatives i objectius, manca de definició de les tipologies		●	●												●				
Manca de cultura agrícola i coneixement ciutadà			●		●			●	●		●		●						
Poc reconeixement de la feina dels agricultors i agricultores i dels dinamitzadors i dinamitzadores dels horts			●					●											
Poca visibilitat i falta d'obertura dels horts al públic							●		●				●				●		
Poca gestió comunitària									●		●						●		
Manca de visió conjunta		●			●			●	●	●			●						
Manca de coordinació i comunicació entre districtes i àrees municipals	●	●				●						●	●						●
Falta de definicions de competències												●							●
Rigidesa de la gestió dels horts municipals					●		●										●		
Manca de treball en xarxa dels horts i suport			●	●							●						●	●	●
Manca d'acompanyament, suport tècnic i recursos econòmics	●	●	●		●	●		●	●	●	●	●			●		●	●	●
Limitacions del PGM	●					●					●								

4. DEFINICIÓ DE L'ESTRATÈGIA

4.1 Missió, visió i valors de l'estratègia

La **missió** de l'Estratègia d'agricultura urbana de la ciutat de Barcelona és la següent:

Promoure l'agroecologia i la sobirania alimentària acostant la ciutadania als horts urbans i donant suport a les iniciatives ciutadanes d'agricultura urbana, per contribuir a una ciutat més sana, justa i sostenible.

La **visió** de com es projecta l'estratègia a deu anys vista és aquesta:

Una ciutat ecològica, sana, inclusiva, cohesionada, justa i resilient i amb una ciutadania implicada en la gestió dels horts i en la promoció de l'agroecologia i la sobirania alimentària.

Els principals **valors** que guiaran l'acció de l'estratègia seran els següents:

Justícia ecològica. Amb l'impuls de l'agricultura ecològica i l'agroecologia, l'agricultura urbana ha de contribuir a la gestió sostenible de la infraestructura verda urbana i millorar la qualitat de l'espai urbà, per fomentar la salut de les persones i la mitigació del canvi climàtic.

Inclusió i justícia social. En l'actual context de crisi ecosocial, l'agricultura urbana ha de promoure la inclusió i la cohesió social per mitjà de la dinamització comunitària, assegurant que els horts urbans siguin espais igualitaris, plurals i democràtics, i garantint un accés equitatiu als recursos.

Democràcia participativa. Les iniciatives d'agricultura urbana han de basar-se en la governança compartida i promoure la participació i la corresponsabilitat de la ciutadania.

4.2 Objectius generals

Els **objectius generals** de l'Estratègia d'agricultura urbana de la ciutat de Barcelona són els següents:

1. **Incrementar la superfície cultivada de la ciutat per millorar la qualitat de l'espai urbà.**
2. **Assolir un model agrícola ecològic que potenciï la biodiversitat.**
3. **Potenciar l'agroecologia per incidir sobre el model agroalimentari i de consum.**
4. **Maximitzar els beneficis socials, terapèutics i emocionals de l'agricultura urbana, impulsant la implicació ciutadana, l'increment de la població activa, la gestió comunitària i el treball en xarxa.**
5. **Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.**

4.3 Eixos estratègics

Els **eixos estratègics** són les línies o àrees principals de treball en les quals s'emmarquen les accions. Al llarg del procés de diagnosi i participació s'han definit quatre eixos principals de treball:

EIX 1. TERRITORIAL:

Promoure l'increment de la superfície cultivada a la ciutat.

EIX 2. MODEL AGROECOLÒGIC:

Promoure l'agricultura ecològica i consolidar i ampliar les iniciatives per millorar la biodiversitat dels espais agrícoles urbans. Promoure el model agroecològic a la ciutat i les xarxes agroecològiques a escala metropolitana.

EIX 3. SOCIAL I COMUNITARI:

Promoure activitats que incrementin els beneficis socials, terapèutics, emocionals i comunitaris.

EIX 4. GOVERNANÇA I COORDINACIÓ:

Promoure un model de governança compartida que es basi en la democràcia participativa i fomenti l'empoderament del teixit comunitari. Establir els instruments municipals necessaris per assolir una ciutat compromesa amb l'agricultura urbana.

4.4 Accions de l'estratègia

En aquest apartat es recullen les accions inicialment sorgides i debatudes a la sessió interna de treball, i posteriorment consensuades i concretades en les diferents sessions participatives.

Fotografia 20. Hort municipal per a la gent gran de Can Soler (Horta-Guinardó)

EIX 1. TERRITORIAL

PROMOURE L'INCREMENT DE LA SUPERFÍCIE CULTIVADA A LA CIUTAT

CODI	TÍTOL
1.1	Crear nous horts en projectes de desenvolupament urbanístic i espais rehabilitats, i recuperar antics horts en desús, entre d'altres
EIX TEMÀTIC	TERRITORIAL
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 1. Incrementar la superfície cultivada a la ciutat
DESCRIPCIÓ	

Per estendre l'agricultura a escala de ciutat, és imprescindible identificar nous espais on ubicar més horts per donar resposta a la creixent demanda ciutadana. En una ciutat compacta com Barcelona, especialment en determinats barris, pot ser complicat identificar espais idonis per a les pràctiques agrícoles.

És per això que s'haurien de **considerar els horts a terra com una alternativa a altres actuacions urbanístiques o una manera de potenciar l'ús de determinats espais**. Es consideren zones d'especial interès les següents:

- Zones semiurbanitzades o naturals (especialment Collserola, Montjuïc i el Poblenou, entre d'altres)
- Zones en desús i sense una planificació clara com ara alguns interiors d'illa, solars, etcètera.

Per dur a terme aquesta acció és imprescindible que es treballi de manera coordinada amb els **serveis d'urbanisme dels districtes**. Caldria tenir molt en compte les recomanacions dels tècnics i les tècniques, que coneixen de primera mà el territori i poden planificar millor els espais on ubicar nous horts.

Una nova eina que pot ser útil és **l'inventari de "solars verds" (programa ECOSolars)**, en el qual s'han identificat algunes parcel·les verdes que, entre d'altres, podrien destinar-se a l'ús agrícola.

De la mateixa manera, potenciar la **recuperació d'antics horts en desús** genera un doble benefici de recuperació de la tradició agrícola i augment del verd a la ciutat.

Finalment, i atesa la restricció de sòl a Barcelona, cal impulsar **la creació d'horts en coberta** tant en edificis públics (seus de districte, edificis de les diferents àrees, etcètera) com en les noves promocions d'habitatge públic i privat, edificis de grans superfícies, etcètera (Sant Andreu, el Poblenou, Zona Franca, etcètera).

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
1.2 - 4.5 - 4.6 - 4.7	Districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022) - Llarg (2030)

CODI	TÍTOL
1.2	Aprofitar els equipaments existents per crear nous horts i donar suport a l'estratègia
EIX TEMÀTIC	TERRITORIAL
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 1. Incrementar la superfície cultivada a la ciutat
DESCRIPCIÓ	

És necessari que els equipaments existents, tant a escala de ciutat com de districte, impulsin **l'habilitació de nous espais per als horts urbans** (celoberts o patis de ventilació, balcons, terrasses, cobertes, etcètera).

És important aprofitar espais no només en els equipaments ambientals, sinó també en tot el ventall d'equipaments de què disposa la ciutat per donar un suport descentralitzat a l'estratègia. Aquests espais, propers a l'activitat diària, poden ser llocs idonis per practicar l'agricultura urbana tant per part del personal que hi treballa, com per les mateixes persones usuàries dels equipaments.

Alguns exemples d'equipaments són els següents:

- Seus de districte i edificis de les diferents àrees i instituts municipals
- Equipaments cívics (centres cívics, casals de barri, espais joves, etcètera)
- Equipaments socials (habitatges socials, centres de dia, casals de gent gran, etcètera)
- Equipaments sanitaris (CAP, hospitals, etcètera)
- Equipaments educatius (centres educatius, CRP, etcètera)
- Mercats municipals i equipaments vinculats al consum responsable

En el cas de les **cobertes municipals**, aquestes podrien actuar **com a experiències demostratives dels horts en coberta**. Donar visibilitat als horts de les cobertes municipals pot ser un element inspirador i de confiança cap a l'estratègia, que es consolida com una realitat i pot motivar la ciutadania a fer més horts en cobertes i balcons particulars.

També s'apunta en les sessions participatives el fet de poder destinar-hi altres espais de la via pública, com ara parterres, escocells i altres espais enjardinats, sobretot en l'entorn dels equipaments.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
1.1 - 3.1 - 3.2 - 4.6 - 4.7	Districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022) - Llarg (2030)

CODI	TÍTOL
1.3	Augmentar la presència de plantes comestibles en la infraestructura verda de la ciutat
EIX TEMÀTIC	TERRITORIAL
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 1. Incrementar la superfície cultivada a la ciutat
DESCRIPCIÓ	

Per tal d'apropar encara més l'horticultura a la ciutadania, és important impulsar les accions recollides en el Pla del verd i de la biodiversitat i el Programa d'impuls de la infraestructura verda urbana, per **afavorir ecosistemes mixtos** que potenciïn la **biodiversitat** i alhora millorin i incrementin els **serveis ambientals** dels espais verds.

Concretament, cal **millorar els serveis d'aprovisionament** que són aquells relatius a la quantitat de béns o matèries primeres que un ecosistema ofereix, com la fusta, l'aigua o els aliments. Aquests serveis es poden aconseguir amb la diversificació de les espècies d'arbrat, incrementant i enriquint el nombre d'arbres i arbusts en parcs, jardins i espai públic amb arbres fruiters i arbusts i altres plantes vivaces que puguin tenir un aprofitament, tant per la fauna com per les persones.

Per complementar aquests serveis d'aprovisionament, és important **l'impuls dels vergers o boscos i jardins comestibles** en parcs, jardins, solars i horts urbans: fomentar la plantació de més espècies d'arbres i arbusts útils per a aprofitaments diversos (medicinals, recol·lecció de fruits, etcètera).

En les sessions participatives també s'ha proposat que es pugui facilitar la iniciativa individual d'apadrinament d'arbres, de plantar vergers en espais lliures (amb un permís de vegetaltzació com es fa en algunes ciutats a França, per exemple), etcètera.

Cal indicar que perquè la ciutadania pugui gaudir d'aquests serveis d'aprovisionament, és necessari un canvi de l'ordenança de medi ambient.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
1.1 - 1.2 - 1.4 - 2.3 - 2.6 - 3.5 - 4.5 - 4.9	Barri/districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022)

CODI	TÍTOL
1.4	Impulsar l'eliminació dels esculls jurídics que impossibiliten l'activitat recol·lectora, agrícola i ramadera productiva a Barcelona, així com el pasturatge

EIX TEMÀTIC	TERRITORIAL
--------------------	-------------

OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 1. Incrementar la superfície cultivada a la ciutat
-------------------------------------	--

DESCRIPCIÓ

Davant els obstacles jurídics en l'agricultura i ramaderia a Barcelona, caldrà **impulsar els canvis normatius necessaris** per permetre i regular la recol·lecció de plantes i fruits en espais públics, l'activitat ramadera com l'apicultura o la pastura per a la prevenció d'incendis, la comercialització dels productes agraris de la ciutat, així com assegurar la continuïtat dels diferents projectes d'agricultura urbana al sòl o en coberta, i la creació i el foment de mercats de proximitat on es puguin vendre els productes produïts a Barcelona.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
Transversal	Ciutat	Mitjà (2019-2023)

EIX 2. MODEL AGROECOLÒGIC

PROMOURE L'AGRICULTURA ECOLÒGICA I CONSOLIDAR I AMPLIAR LES INICIATIVES PER MILLORAR LA BIODIVERSITAT DELS ESPAIS AGRÍCOLES URBANS. PROMOURE EL MODEL AGROECOLÒGIC A LA CIUTAT I LES XARXES AGROECOLÒGIQUES A ESCALA METROPOLITANA

CODI	TÍTOL
2.1	Definir uns criteris tècnics comuns de sostenibilitat i bones pràctiques per als horts de la ciutat
EIX TEMÀTIC	TERRITORIAL
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 1. Incrementar la superfície cultivada a la ciutat Objectiu 2. Assolir un model agrícola ecològic que potencii la biodiversitat. Objectiu 3. Potenciar l'agroecologia per incidir sobre el model agroalimentari i de consum.

DESCRIPCIÓ

Cal definir uns criteris perquè els horts dins la ciutat siguin al màxim possible de sostenibles i eficients en l'ús dels recursos, alhora que garanteixin la seguretat per al veïnat i les persones consumidores. Aquests criteris s'haurien de publicar com a document de referència i es podria incorporar un resum dels principals criteris a les propostes d'ús i reglaments dels convenis dels horts urbans, o en la puntuació en concurrència pública. Caldrà tenir en compte el següent:

Qualitat del sòl

S'haurà d'estudiar com assegurar la qualitat del sòl dels horts de Barcelona, tant per **evitar problemes de contaminació** com per assegurar la **fertilitat del sòl**.

En la fase de planificació dels horts a terra, sobretot si l'ocupació prèvia del solar ha estat relacionada amb algun tipus d'activitat potencialment contaminant, caldrà dur a terme una anàlisi del sòl per determinar si hi ha contaminació per metalls pesants o compostos perillosos de qualsevol tipus.

Cal abordar la contaminació dels sòls dels horts, sobretot la que pot afectar els districtes amb una història més industrial (Sant Martí, Ciutat Vella, Sant Andreu, Sants-Montjuïc...). S'hauria de plantejar també quan cal recomanar l'ús de taules de cultiu o substrats diferents per reduir el risc de conrear en terres contaminades. O bé poder iniciar experiències de bioremediació, etcètera.

En el cas de necessitat de fer canvis de terra o d'aportar terres noves, es tindran en compte les indicacions de la normativa vigent en contaminació i qualitat de terres per al conreu, i del plec de condicions de Parcs i Jardins.

Fertilització. Adobs verds, rotació i associació de conreus

Quant a la fertilitat del sòl i per assegurar-ne la qualitat biològica, s'ha de potenciar l'ús d'adobs orgànics, si pot ser elaborats *in situ* mitjançant compostatge. També cal fomentar les pràctiques de l'associació de conreus, la rotació de conreus, i de l'adob en verd.

Material vegetal. Diversitat de conreus. Calendari de conreu

S'hauria de definir quines varietats de cultius són més recomanables a la ciutat; fomentar cultius de plantes que s'adaptin a les condicions climàtiques de la ciutat i al tipus de substrat; també són d'interès les recomanacions sobre quines llavors o quin planter cal utilitzar, i donar

informació d'on es poden aconseguir aquests materials.

Plantar i sembrar conreus adaptats i en l'època adequada permet millorar-ne la gestió i garantir-ne l'èxit. És recomanable elaborar i difondre un calendari de conreu basat en l'experiència dels agricultors locals.

Tractaments fitosanitaris

En aquest punt caldria remarcar la total prohibició de productes fitosanitaris i verins en els horts urbans. A més, tot i que està permès l'ús de productes ecològics, caldria regular-ne l'ús perquè el seu abús pot ser perjudicial.

Cal fomentar la prevenció i millora fitosanitària dels conreus amb mètodes biològics: plantació de flora amiga i foment de la fauna útil.

Per al control d'herbàcies competidores o mal anomenades "males herbes" o adventícies, si és necessari fer-ne un control en la zona de conreu, seguir metodologies com l'escarda manual, la sega, l'encoixinat amb restes vegetals o palla, etcètera.

Estalvi d'aigua. Qualitat de l'aigua de reg

Actualment, la majoria dels horts municipals es reguen amb aigua potable, tot i que alguns es reguen amb aigua de pou o mina, o aigua pluvial (bassa o dipòsit). Independentment de la procedència, cal gestionar el recurs amb eficiència i minimitzar-ne el consum. La formació dels usuaris i les usuàries és imprescindible, així com algunes mesures passives per a l'estalvi (programadors, reg per degoteig, etcètera).

Seria recomanable tenir dades referents a consums d'aigua i producció per poder fer una valoració global del consum que genera l'agricultura a la ciutat. S'haurien d'incloure recomanacions sobre els sistemes més eficients de reg i d'aprofitament d'aigua per a cada tipus d'hort (en coberta, a terra, en taula, entre d'altres).

Finament cal constatar que seria desitjable poder aprofitar en el futur l'aigua de la pluja i la freàtica per regar, amb els controls de qualitat i seguretat pertinents.

Gestió de les restes vegetals

Cal substituir la idea del residu vegetal per la del recurs, de manera que a poc a poc es vagi incorporant com a pràctica habitual l'ús d'aquest recurs en: compostatge, vermicompostatge, ús de la fusta de la poda per fer estructures per a la fauna, etcètera.

Gestió d'altres residus i reciclatge

La resta de residus no orgànics que es puguin generar en les activitats als horts cal gestionar-los correctament segons la normativa (OMA). L'entitat o l'Administració gestora decidirà la modalitat, segons la recollida municipal de la zona on sigui l'hort.

Material de construcció i millora del paisatge urbà

S'haurà d'incloure en aquest apartat els materials recomanats, permesos i no permesos en la construcció o col·locació d'estructures als horts (casetes o armaris, delimitacions entre parcel·les, suports com les canyes, bancs, dipòsits d'aigua, etcètera). Cal posar èmfasi en l'ús de materials naturals (pedra seca, canyes, etcètera).

Energia

És recomanable que la font d'energia (si s'utilitza) sigui renovable, i evitar la contaminació lumínica.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
1.3 - 2.3 - 2.4 - 2.5 - 3.2 - 4.4 - 4.6 - 4.10	Ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022)

***Aclariment sobre la diferència entre les bones pràctiques de l'agricultura ecològica i la certificació:** les propostes desenvolupades en aquesta estratègia entenen l'agricultura ecològica com el conjunt de pràctiques ambientalment sostenibles i respectuoses amb el medi i les persones. La certificació ecològica és estricta i sobretot s'ha establert per a agricultura productiva; per tant, es fa difícil pensar que es pot certificar en horts urbans, que de moment només estan autoritzats en sòl públic per a l'autoconsum. En les sessions participatives s'ha suggerit fer servir un reconeixement a les bones pràctiques sostenibles similar al que hi ha en diferents ciutats europees d'"ecoetiqueta d'agricultura urbana", amb uns criteris definits.

CODI	TÍTOL
2.2	Definir uns criteris comuns per fomentar l'agroecologia i l'economia social en els horts urbans

EIX TEMÀTIC	MODEL AGROECOLÒGIC
--------------------	--------------------

OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	<p>Objectiu 2. Assolir un model agrícola ecològic que potencii la biodiversitat.</p> <p>Objectiu 3. Potenciar l'agroecologia per incidir sobre el model agroalimentari i de consum.</p> <p>Objectiu 4. Maximitzar els beneficis socials, terapèutics i emocionals de l'agricultura urbana, impulsant la implicació ciutadana, l'increment de la població activa, la gestió comunitària i el treball en xarxa.</p>
-------------------------------------	--

DESCRIPCIÓ

De la mateixa manera que en l'acció 6.1 es proposa definir uns criteris de sostenibilitat en l'ús dels recursos, cal també definir uns criteris per fomentar el model agroecològic i l'economia social en aquests espais relacionals. En les sessions participatives es demana d'aprofitar la saviesa popular i la intel·ligència col·lectiva per elaborar-los.

Manteniment de la biodiversitat genètica

Cal recuperar els sabers tradicionals de la pagesia, així com tot el llegat genètic local. També cal fomentar l'ús de llavors de varietats locals adaptades i la recuperació de varietats antigues, així com la participació en les activitats del banc o bancs de llavors.

Circuits locals curts de comercialització

Cal fomentar la compra en els mercats de pagès i en el petit comerç local, especialment el que abasteixi de producte local i ecològic. Cal incidir sobre el model de consum amb la compra de productes de qualitat, de temporada, km 0, etcètera.

Bones pràctiques de l'hort a la taula

Transformació dels aliments, bones pràctiques i ús dels recursos (estalvi energètic, malbaratament, material dels utensilis, fer conserves, etcètera). Usos culinaris de les plantes dels horts. Fitoteràpia i altres usos.

Cal incidir en l'aplicació d'aquests criteris als menjadors col·lectius (escolars, hospitals, socials, etcètera). També cal potenciar el cultiu de parcel·les per a l'ús del Banc d'Aliments, i poder-ho estendre a escoles, hospitals...

Interculturalitat, gènere, relacions intergeneracionals

Molts dels horts urbans són i han de ser l'espai per poder millorar les relacions socials a partir del desenvolupament comunitari de projectes centrats en l'agroecologia.

Foment de les economies comunitàries

Cal relacionar i coordinar l'agricultura urbana amb els projectes que es porten a terme en relació amb l'economia comunitària, social, solidària i consum.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
2.1 - 2.5 - 2.6 - 3.2 - 4.4 - 4.10	Ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022)

CODI	TÍTOL
2.3	Fomentar projectes de millora de la biodiversitat dels horts urbans amb el suport d'entitats ambientalistes i de custòdia
EIX TEMÀTIC	MODEL AGROECOLÒGIC
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 2. Assolir un model agrícola ecològic que potencii la biodiversitat.
DESCRIPCIÓ	

Una de les accions iniciades en alguns horts municipals és la millora de la biodiversitat mitjançant algunes estratègies que s'haurien d'estendre al màxim nombre d'hortos possibles:

Sembra de plantes protectores als marges o perímetres dels conreus.

Implantació d'estructures per a la millora de la fauna urbana: capses niu d'ocells i ratpenats, refugis per als insectes, piles de fusta, rocalles, biotrons, etcètera.

Millora dels serveis d'aprovisionament amb la plantació d'espècies d'arbres i arbustos amb fruits i llavors comestibles (quan l'espai ho permeti).

Millores de les infraestructures de l'espai quant a parets de pedra seca, dipòsits o basses naturalitzades, fangars, etcètera.

És recomanable que entitats ambientalistes i de custòdia puguin assessorar i fer el seguiment d'aquestes intervencions, per contribuir també al coneixement i la difusió científica.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
1.1 - 1.2 - 1.3 - 2.1 - 2.4 - 2.5 - 3.2 - 4.11	Barri/districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022)

CODI	TÍTOL
2.4	Consolidar i ampliar les iniciatives de compostatge urbà vinculades als horts urbans, incidint en el compostatge comunitari

EIX TEMÀTIC	MODEL AGROECOLÒGIC
--------------------	--------------------

OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 2. Assolir un model agrícola ecològic que potencii la biodiversitat. Objectiu 3. Potenciar l'agroecologia per incidir sobre el model agroalimentari i de consum.
-------------------------------------	--

DESCRIPCIÓ

Els horts urbans han de ser per a la ciutadania un bon exemple **d'aprofitament eficient dels recursos naturals** i per entendre les **cadena tròfiques i els cicles de la natura**, per finalment donar llum als conceptes de residu mínim o de l'economia circular.

La matèria orgànica és la base de la **fertilització dels horts en l'agricultura ecològica**. A més d'aportar els nutrients necessaris per al conreu d'hortalisses, millora la qualitat del sòl, afavoreix la retenció d'aigua i afavoreix la biodiversitat d'organismes edàfics.

És recomanable utilitzar compost produït al mateix hort. No es recomana utilitzar compost metropolità. Si s'utilitzen fems, han de ser fems compostats ("freds"). No es poden utilitzar adobs orgànics líquids procedents de fems (purins).

És recomanable que en els horts es practiqui el **compostatge comunitari**, així com provar diferents sistemes de compostatge (en pila, en compostador de jardí, vermicompostatge, compostatge directe, etcètera).

Com a bons exemples de pràctiques de compostatge, podem esmentar les següents:

-Al districte de l'Eixample, la iniciativa de compostatge ciutadà més veterana, vinculada a l'Aula Ambiental de la Sagrada Família, que s'ha estès a diversos horts municipals i comunitaris del districte.

-Al districte de Gràcia també es fa compostatge comunitari a l'Aula Ambiental del Bosc Turull.

Ambdues aules ambientals aprofiten per fer formació molt pràctica sobre compostatge i vermicompostatge, tant per a la ciutadania com per a entitats o centres educatius. Darrerament s'ha afegit una nova experiència de compostatge ciutadà al PV de barri de la Barceloneta. En alguns horts comunitaris també es practica el compostatge comunitari.

Convindria consolidar aquestes iniciatives i estendre-les a la resta de la ciutat. Per això, és necessari formar hortolans i hortolanes i poder oferir-los suport tècnic especialitzat. En aquest àmbit fa molts anys que es parla de la **necessitat de crear el perfil professional per donar aquest suport**. També es reclama la necessitat de **biotrituradores compartides** (sigui en préstec des dels equipaments o consolidant una xarxa d'intercanvis, etcètera) o també **material sec triturat** de km 0, és a dir, de la poda urbana.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
1.2 - 2.1 - 2.2 - 2.3 - 3.2 - 4.2 - 4.10	Barri/districte	Curt (2019) - Mitjà (2022)

CODI	TÍTOL
2.5	Crear o habilitar un espai per instal·lar-hi un banc de llavors
EIX TEMÀTIC	MODEL AGROECOLÒGIC
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 2. Assolir un model agrícola ecològic que potencii la biodiversitat. Objectiu 3. Potenciar l'agroecologia per incidir sobre el model agroalimentari i de consum.
DESCRIPCIÓ	

Per poder mantenir i potenciar la biodiversitat local, i alhora fer una transició cap a la sobirania alimentària, és necessari disposar d'un espai on ubicar-hi un banc de llavors, per recopilar varietats de llavors locals i per apropar la cultura agrícola a la ciutadania mitjançant la recuperació de varietats tradicionals de plantes.

D'altra banda, aquest centre podria ser un punt estratègic per als objectius següents:

- **Organitzar trobades o donar-hi suport** per fer intercanvis de llavors entre col·lectius d'horts comunitaris, agricultors actius i gent interessada que s'hi vulgui iniciar i mantenir així la tradició i les varietats de plantes locals, i crear un espai de trobada.
- **Fer campanyes ciutadanes de subministrament de llavors.** Es visualitzen com a períodes curts de temps, en què l'Ajuntament o les entitats difonen alguna nova iniciativa de recuperació de llavors i les ofereixen de manera oberta a la ciutadania, amb la finalitat de despertar l'interès del ciutadà per l'agroecologia.
- **Enfortir la relació amb altres centres o associacions** com Esporus (projecte de l'associació l'Era), Les Refardes, Cultures Trobades, etcètera.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
4.4 - 2.1 - 2.2 - 3.2 - 4.8 - 4.10	A escala de ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2019-2022)

CODI	TÍTOL
2.6	Potenciar les sinergies entre els horts urbans i altres iniciatives de consum responsable, i fomentar els circuits curts de la ciutat

EIX TEMÀTIC	MODEL AGROECOLÒGIC
--------------------	--------------------

OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 3. Potenciar l'agroecologia per incidir sobre el model agroalimentari i de consum.
-------------------------------------	--

DESCRIPCIÓ

Els horts urbans són espais idonis per aprendre i viure els cicles de la natura i acostar els seus usuaris a la cultura de la terra. No obstant això, curiosament i paradoxalment, els usuaris dels horts urbans no sempre coneixen o practiquen alternatives de consum responsable que hi ha al seu barri o ciutat o tenen una visió crítica sobre el model de consum.

Els horts urbans són, doncs, una oportunitat per fer visibles i reforçar les iniciatives de consum responsable existents a la ciutat com, per exemple, els mercats de pagès, les cooperatives de consum o supermercats cooperatius (Food Coop), les cuines comunitàries, els menjadors escolars o socials, els comerços locals amb oferta de productes agroecològics, de proximitat i directe del camp o els restaurants de km 0, entre d'altres.

En aquest sentit, es plantegen diferents línies d'actuació possibles:

- Habilitar espais informatius i d'intercanvi d'informació sobre consum agroalimentari als espais comuns dels horts urbans.
- Programar accions formatives sobre consum responsable adreçades als usuaris i les usuàries dels horts.
- Promoure la participació dels hortolans i les hortolanes en els mercats de pagès, l'organització de visites a l'hort o d'altres activitats de sensibilització, etcètera.
- Promoure espais de coneixença i intercanvi d'experiències entre els col·lectius d'hortolans i hortolanes i aquest altre tipus d'iniciatives.

De la mateixa manera, però en sentit invers, els espais, equipaments o pràctiques de consum responsable són aptes per fer visible la realitat i el potencial de l'agricultura urbana, tal com planteja l'acció 3.1.

En general, les accions descrites passen per integrar una visió holística del sistema agroalimentari que connecti producció i consum en els programes de formació i en les estratègies comunicatives.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
4.4 - 3.1 - 3.3 - 3.4 - 4.9 - 4.10	Barri/districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022) - Llarg (2030)

EIX 3. SOCIAL I COMUNITARI

PROMOURE ACTIVITATS QUE INCREMENTIN ELS BENEFICIS SOCIALS, TERAPÈUTICS, EMOCIONALS I COMUNITARIS

CODI	TÍTOL
3.1	Defensar les experiències agrícoles de la ciutat i donar-hi visibilitat, i sensibilitzar la ciutadania sobre els seus beneficis
EIX TEMÀTIC	SOCIAL I COMUNITARI
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 4. Maximitzar els beneficis socials, terapèutics i emocionals de l'agricultura urbana, impulsant la implicació ciutadana, l'increment de la població activa, la gestió comunitària i el treball en xarxa.
DESCRIPCIÓ	

Es proposen actuacions que es duen a terme a diferents escales i en diferents escenaris:

Incorporar la visita dels horts o altres projectes agraris dins la programació habitual dels equipaments

La ciutat disposa de múltiples experiències innovadores relacionades amb l'agricultura urbana (horts en coberta, horts comunitaris i socials, horts escolars, vinyes i fruiters a Collserola, etcètera). Totes aquestes iniciatives cal donar-les a conèixer a escala de barri i una de les vies més efectives seria incloure'n la visita dins la programació habitual d'activitats dels centres cívics i altres equipaments municipals.

Incloure activitats relacionades amb els horts i l'agricultura urbana dins la programació de les festes majors dels barris

Les festes majors són oportunitats idònies per arribar a un públic divers. Per això, des dels districtes s'haurien de promoure aquests esdeveniments i que aquests incloguin informació i activitats (com ara tallers) relacionades amb l'agricultura urbana.

Incrementar el nombre de jornades de portes obertes dels horts urbans municipals

Tot i que és un tipus d'activitat que ja es duu a terme de manera puntual, es proposa que la quinzena d'horts municipals organitzin periòdicament jornades d'aquest tipus especialment adreçades a la població dels barris.

Donar més visibilitat als horts comunitaris, horts socials i horts escolars, i obrir-los a la ciutadania

Fomentar que les entitats presents als horts comunitaris i socials apropin la realitat de l'hort a d'altres entitats i tipologies d'usuaris. També caldria fomentar més visites i jornades de portes obertes als horts dels centres educatius per obrir-los a la col·laboració d'entitats i equipaments propers.

Dissenyar i dur a terme recorreguts i visites guiades per entorns agrícoles urbans i periurbans

Dissenyar recorreguts per visitar horts urbans i periurbans (per exemple, Collserola, Parc Agrari del Baix Llobregat) o bé per resseguir el passat agrícola d'alguns barris de la ciutat. S'aprofitaran les visites als espais agraris per sensibilitzar la ciutadania sobre el potencial de l'agricultura urbana a les ciutats i incentivar-la a implicar-s'hi de manera individual o col·lectiva.

Introduir activitats de sensibilització relacionades amb l'agricultura urbana en espais, equipaments o esdeveniments vinculats a l'alimentació

A la ciutat es promouen espais i equipaments que serien aptes per fer visible la realitat i el potencial de l'agricultura urbana. Entre d'altres, els mercats municipals, els mercats de pagès o les botigues amb productes de proximitat. Caldria dissenyar activitats específiques tant informatives com de sensibilització en el marc d'aquests espais i esdeveniments.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
4.6 - 4.9 - 3.2 - 4.4	Barri/districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022)

CODI	TÍTOL
3.2	Facilitar eines i espais de trobada per fomentar el treball en xarxa i l'intercanvi de coneixement

EIX TEMÀTIC	SOCIAL I COMUNITARI
--------------------	---------------------

OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 4. Maximitzar els beneficis socials, terapèutics i emocionals de l'agricultura urbana, impulsant la implicació ciutadana, l'increment de la població activa, la gestió comunitària i el treball en xarxa.
-------------------------------------	---

DESCRIPCIÓ

Per potenciar el treball en xarxa cal desenvolupar una sèrie d'actuacions com ara les següents:

Organitzar trobades periòdiques entre els tècnics de districte/barri i els tècnics de les àrees, instituts municipals o altres serveis municipals

Segons la diagnosi, fins ara la informació només es comparteix a través d'espais virtuals i correus electrònics. Cal organitzar trobades presencials periòdiques per compartir informació. Es podrien convocar des de la Taula (o grup de treball) d'Agricultura Urbana.

Fomentar jornades d'intercanvi d'experiències entre gestors/ores i usuaris/àries dels diversos tipus d'horts de la ciutat

Un o dos cops l'any es podrien celebrar aquestes jornades d'intercanvi de coneixements entre les persones responsables i els usuaris i usuàries dels diversos tipus d'horts, incloses les entitats. Aquestes jornades es podrien fer a escala de ciutat, districte o barri.

Enfortir la relació amb els espais agrícoles propers a Barcelona per crear sinergies en matèria de formació i educació

L'entorn de Barcelona presenta espais agrícoles de gran interès (Parc Agrari del Baix Llobregat, Maresme, vessant nord de Collserola, etcètera), també des d'un punt de vista educatiu. A l'hora de dissenyar una estratègia formativa sobre agricultura urbana, caldria cercar col·laboracions i sinergies amb els ens gestors d'aquests espais.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
4.1 - 4.1 - 4.2 - 4.5 - 4.6 - 4.10	Barri/districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022)

CODI	TÍTOL	
3.3	Facilitar la creació de nous horts socials i terapèutics, i eines per portar-los a terme	
EIX TEMÀTIC	SOCIAL I COMUNITARI	
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 4. Maximitzar els beneficis socials, terapèutics i emocionals de l'agricultura urbana, impulsant la implicació ciutadana, l'increment de la població activa, la gestió comunitària i el treball en xarxa.	
DESCRIPCIÓ		
<p>La cura d'un hort és la millor medicina. A l'entorn urbà, s'hi troba un enorme potencial a vincular les cures i l'empoderament dels col·lectius en risc d'exclusió amb l'agricultura. Els horts socials són una eina amb nombrosos beneficis: creen espais d'integració que trenquen amb la segregació de les persones en risc d'exclusió i fomenten la cohesió social; promociónen la regeneració ambiental, l'increment i la millora d'espais verds i la biodiversitat a la ciutat, proporcionen benestar i salut als usuaris, per l'autosatisfacció i la capacitat de les persones que en formen part, fomenten hàbits saludables i proporcionen aliments de qualitat.</p> <p>Barcelona té l'oportunitat de consolidar les experiències d'horts socials existents promoguts en la seva majoria per entitats, i ampliar el nombre de projectes, millorant la coordinació amb els serveis públics i liderant iniciatives innovadores per aprofundir en les seves virtuts socioambientals.</p> <p>Promocionar la creació d'horts socials ecològics impulsats per entitats, l'Administració pública o mixtos, dotant-los de recursos materials, prioritzant la utilització de superfície pública per a aquests usos mitjançant programes de formació lligats al sector.</p> <p>Crear mecanismes de coordinació amb les diferents àrees municipals relacionades. Per exemple, amb Serveis Socials (derivació i seguiment d'usuaris), Salut (programes de les Taules de Salut) o Ecologia Urbana (cessió de superfície cultivable, recursos i assessorament tècnic).</p> <p>Proporcionar la guia de desenvolupament i bones pràctiques dels horts socials i acompanyament als i les professionals implicats, per tal de facilitar el disseny i la planificació tècnica dels horts, i dotar-los d'eines de dinamització social que garanteixin el bon ambient i aprofitament dels projectes.</p> <p>Augmentar la partida pressupostària de les àrees de l'Ajuntament dedicada a la posada en marxa i el funcionament d'horts socials. És important dotar-les dels recursos humans tècnics necessaris per al correcte seguiment dels usuaris i els beneficis que els aporta.</p> <p>Explorar el potencial de creació d'ocupació dels horts socials a través del "circuit prelaboral", entenent la seva capacitat d'aportar recursos als usuaris no directament amb la creació de llocs de treball, sinó a través de la generació de beneficis relacionats amb la creació d'hàbits saludables, relacions socials, connexió amb la natura, aprenentatges tècnics, etcètera,, que estableixin una base per a la cerca de feina.</p>		
ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
3.5 - 1.2 - 1.3 - 2.6 - 2.2 - 4.5 - 3.5	Barri/districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2023) - Llarg (2030)

CODI	TÍTOL
3.4	Facilitar la creació de més horts comunitaris i la construcció de la dimensió comunitària

EIX TEMÀTIC	SOCIAL I COMUNITARI
--------------------	---------------------

OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 4. Maximitzar els beneficis socials, terapèutics i emocionals de l'agricultura urbana, impulsant la implicació ciutadana, l'increment de la població activa, la gestió comunitària i el treball en xarxa.
-------------------------------------	---

DESCRIPCIÓ

Els horts comunitaris es constitueixen com un punt de trobada entre les veïnes i els veïns dels barris i són espais de participació directa a la ciutat, a través de la responsabilitat en la cura i el manteniment d'uns espais verds i vius, la contribució a la salut dels seus usuaris i usuàries i el potencial de crear comunitat desenvolupant pràctiques socioambientals beneficioses en múltiples aspectes.

En aquesta acció es planteja la creació de més horts comunitaris, així com contribuir a la millora i consolidació de la dimensió comunitària en els horts urbans de la ciutat amb les actuacions següents:

Enriquir el teixit social dels horts urbans adreçats a la gent gran incorporant més entitats en l'adjudicació de les parcel·les, per incrementar-ne les persones usuàries i complementar-ne els perfils amb col·lectius vulnerables i serveis assistencials.

Fomentar la transformació progressiva dels horts en espai públic a horts comunitaris, a través de la facilitació de l'ús de parcel·les a altres entitats, col·lectius veïnals, serveis assistencials i de salut, cooperatives de consum, centres educatius, entre d'altres.

Recomanar la creació d'òrgans de participació amb l'objectiu de millorar la cohesió de les persones usuàries, contribuir a la regularitat i integrar noves persones. Es poden plantejar, entre d'altres, l'establiment d'assemblees regulars, comissions de treball, la rotació de responsabilitats i jornades de tasques compartides per tal de garantir la igualtat en la presa de decisions i crear vincles entre les persones usuàries.

Dotar d'eines de participació comunitària els horts, proporcionant materials i formació en participació i gestió de conflictes als usuaris.

Proporcionar més capacitat de decisió a l'assemblea dels horts, a través de l'autodeterminació del model de funcionament i pautes de convivència, la dotació de poder de decisió sobre aspectes tècnics i de disseny dels horts, la participació en espais de trobada d'horts comunitaris i amb l'Administració, etcètera.

Crear espais lúdics propis o compartits amb altres horts comunitaris i el barri. Per millorar l'enxarxament amb altres horts i la vinculació al barri, es poden organitzar esdeveniments lligats als cicles estacionals, com ara calçotades, festes de la collita o treball comunitari als horts.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
3.5 - 2.1 - 2.2 - 2.6 - 3.2 - 3.5	Barri/districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2023) - Llarg (2030)

CODI	TÍTOL
3.5	Agilitzar i facilitar els procediments administratius per establir acords amb col·lectius i entitats per a l'accés i gestió d'horts urbans

EIX TEMÀTIC	SOCIAL I COMUNITARI
--------------------	---------------------

OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	<p>Objectiu 4. Maximitzar els beneficis socials, terapèutics i emocionals de l'agricultura urbana, impulsant la implicació ciutadana, l'increment de la població activa, la gestió comunitària i el treball en xarxa.</p> <p>Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.</p>
-------------------------------------	---

DESCRIPCIÓ

Una de les qüestions rellevants sorgides de la diagnosi és la constatació de la gran diversitat de situacions jurídiques respecte a la cessió dels espais on hi ha els horts urbans, incloent-hi moltes situacions "a precari".

Caldria unificar els criteris dels serveis jurídics de les diverses àrees de l'Ajuntament i dels districtes i **establir models de convenis de referència** per a la gestió d'horts urbans per part d'entitats i col·lectius sense ànim de lucre, a fi d'agilitzar els acords per a la gestió d'horts urbans.

Caldria facilitar informació i assessorament jurídic a les entitats i els col·lectius que volen accedir a conrear la terra, ja que sovint desconeixen quin és el camí d'accés per poder disposar d'espais cultivables:

- Convenis i acords de cessió d'espais amb institucions públiques i privades
- Mans al Verd - Taula de Patrimoni Ciutadà
- Altres vies (acords amb privats, etcètera)

També és necessari l'assessorament sobre la constitució o l'organització d'entitats jurídiques i dinamització comunitària per accedir als convenis i subvencions, o premis.

En les jornades participatives s'apunta que, per a l'accés de les entitats a nous espais conreables, es valori l'experiència prèvia, el compliment dels projectes que es presenten (amb el corresponent seguiment periòdic) i l'avaluació amb algun tipus d'indicadors.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
1.1 - 1.2 - 1.4 - 3.4 - 3.5 - 4.1 - 4.2	Barri/districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022)

EIX 4. GOVERNANÇA I COORDINACIÓ

PROMOURE UN MODEL DE GOVERNANÇA COMPARTIDA QUE ES BASI EN LA DEMOCRÀCIA PARTICIPATIVA I FOMENTI L'EMPODERAMENT DEL TEIXIT COMUNITARI. ESTABLIR ELS INSTRUMENTS MUNICIPALS NECESSARIS PER ASSOLIR UNA CIUTAT COMPROMESA AMB L'AGRICULTURA URBANA

CODI	TÍTOL
4.1	Crear les estructures de coordinació d'agricultura urbana per donar suport municipal i generar espais de participació a escala de barri, de districte i de ciutat
EIX TEMÀTIC	GOVERNANÇA I COORDINACIÓ
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.
DESCRIPCIÓ	

Per poder definir el pla d'actuació que es derivarà d'aquesta estratègia, és necessari definir i **crear una taula o grup de treball** que es responsabilitzi de la **coordinació transversal interna** de totes les parts implicades de l'Ajuntament, així com **generar l'espai de participació ciutadana** necessari, si és possible en el marc d'espais de participació que ja existeixin.

Taula de coordinació interna

Haurà de tenir una funció de coordinació transversal municipal i també de presa de decisions relatives a l'agricultura urbana. Hi haurien de participar totes les àrees relacionades amb l'agricultura urbana i tots els districtes, inclosos els següents:

- Ecologia Urbana (inclòs l'Institut Municipal de Parcs i Jardins i l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida [IMPUQV])
- Economia Cooperativa, Social, Solidària i Consum
- Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD)
- Institut de Cultura de Barcelona
- Altres àrees relacionades amb l'agricultura
- Tots els districtes de la ciutat

Coordinació en el territori

Davant la necessitat de maximitzar la coordinació interna i la transversalitat en els districtes, es proposa definir un **grup tècnic de treball** intern de cada districte que planifiqui els objectius i les accions que cal dur a terme, i es compromet a intercanviar informació, compartir necessitats i coordinar estratègies, però sobretot **dinamitzar des del territori els col·lectius que participen o volen participar en l'agricultura urbana** (a través dels consells de barri, de districte o altres espais més específics o mecanismes existents). La freqüència de trobada d'aquest grup de treball hauria de ser trimestral o semestral. En aquest grup de treball hi hauria de participar personal tècnic dels àmbits següents:

- Ecologia Urbana (Parcs i Jardins, Educació Ambiental)
- Barri
- Cultura

- Comunicació
- Gent gran, joves, dones
- Educació
- L'aula o aules ambientals de districte o equipaments equivalents, si n'hi ha

Les propostes o decisions d'aquest grup s'elevarien a la taula de coordinació o grup de treball d'agricultura urbana (punt anterior), en què poden aportar representant/s.

Òrgans de participació ciutadana

A més dels espais de participació del territori (districtes), cal generar un **espai de participació obert a especialistes, entitats i col·lectius diversos relacionats amb l'agricultura urbana en l'àmbit de ciutat**. Caldrà estudiar com es vehicula la participació en l'àmbit del districte i es coordina i s'organitza a escala de ciutat. Ja hi ha alguns programes / grups de treball / col·lectius (organitzats des de l'àmbit municipal o bé d'iniciativa ciutadana) que podrien englobar la participació en l'agricultura urbana, com l'Aplec d'Agricultura Urbana o el Consell Ciutadà per a la Sostenibilitat, que recentment ha creat un grup de treball sobre el verd i la biodiversitat. Una altra opció seria crear grups de treball mixtos entre diferents consells ciutadans ja existents. Seria aconsellable **no crear nous òrgans si els actuals ja poden cobrir aquesta funció**.

Generar una visió global de l'agricultura urbana, transversal a totes les àrees i territoris

Cal abordar els projectes de la manera més transversal possible, amb uns plantejaments amplis i consensuats, i donar coherència en aquest marc a les prioritats dels districtes, departaments i agents del territori a l'hora de gestionar els espais agroecològics.

És imprescindible donar visibilitat en el pla tècnic al fet que l'agricultura urbana és un eix de treball important de participació que s'inclou en objectius i línies d'acció d'altres plans com aquests: Pla Clima, Pla del verd i de la biodiversitat, Programa d'impuls de la infraestructura verda urbana, polítiques alimentàries, etcètera.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
2.6 - 3.2 - 3.5 - 4.2	Districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022)

CODI	TÍTOL
4.2	Explorar les sinergies amb altres plans i estratègies de l'Ajuntament i coordinar-se amb altres institucions i xarxes implicades en l'agricultura urbana
EIX TEMÀTIC	GOVERNANÇA I COORDINACIÓ
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.
DESCRIPCIÓ	

L'existència de plans estratègics, com el Pla Clima, o la Mesura de govern pel Programa d'impuls de la infraestructura verda urbana, ofereix la possibilitat de guanyar impuls perquè en aquests plans hi poden convergir accions comunes amb la present estratègia (annex I). S'hauria d'intentar **maximitzar les sinergies entre els plans i les estratègies de l'Ajuntament** fent una planificació conjunta per magnificar l'impacte de les iniciatives i desenvolupar-les de manera més transversal.

Ecologia Urbana —amb l'Estratègia d'agricultura urbana— i Economia Cooperativa, Social, Solidària i Consum —amb l'Estratègia d'impuls de la política alimentària, l'Estratègia d'impuls del consum responsable i el Pla d'impuls de l'economia social i solidària— tenen molts **fronts en comú per contribuir a una ciutat més sana, justa i sostenible**. Per això, seria important definir mecanismes estables de coordinació entre els equips tècnics de les dues àrees.

També caldria considerar col·laboracions o convenis amb altres àrees de l'Ajuntament o instituts municipals que puguin tenir incidència en diferents col·lectius que practiquen l'agricultura urbana. Alguns ja existeixen, com el conveni amb l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat; d'altres s'han iniciat recentment, com amb l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida (concurs de cobertes verdes) i d'altres caldria iniciar-les.

Més enllà de l'Ajuntament de Barcelona, altres municipis de l'àrea metropolitana també estan treballant en aquesta línia, de manera que és imprescindible establir sinergies i col·laborar en xarxes supramunicipals, com la Comissió d'Horts de la Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat, el Parc Agrari del Baix Llobregat, el Parc de Collserola, entre d'altres.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
4.1	Ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2022) - Llarg (2030)

CODI	TÍTOL
4.3	Articular ajuts i subvencions i oferir assessorament per accedir-hi
EIX TEMÀTIC	GOVERNANÇA I COORDINACIÓ
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.
DESCRIPCIÓ	

Organitzar per entitats i ciutadania subvencions i ajuts econòmics per desenvolupar els projectes d'horts urbans.

Cal revisar quines subvencions actuals o concursos poden servir per iniciar un projecte, comprar materials i eines o bé fer millores d'horts urbans:

- Cobertes verdes / Pla Clima
- Subvencions generals de l'Ajuntament
- Altres

I implementar-ne de noves.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
4.6 - 4.4 - 4.10 - 2.3	Barri/districte/ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2023) - Llarg (2030)

CODI	TÍTOL
4.4	Crear un centre o servei de referència d'agroecologia urbana i de referència per a l'eix Muntanya
EIX TEMÀTIC	GOVERNANÇA I COORDINACIÓ
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.
DESCRIPCIÓ	

S'hauria de **crear un equipament que esdevingués un centre de referència de l'agricultura urbana**, les funcions principals del qual serien les següents:

- Coordinar i desenvolupar tasques informatives i formatives.
- Facilitar l'assessorament tècnic en els diferents aspectes de l'estratègia.
- Desenvolupar l'observatori de l'agricultura urbana.
- Fer de referent per a projectes d'emprenedoria i recerca agroecològica.
- Ser referent i impulsor del treball en xarxa a diferents nivells.
- Proveir i centralitzar alguns recursos materials.
- Ser un punt d'intercanvi d'eines o materials.
- Ser referent per al banc o bancs de llavors.
- Disposar d'un fons documental especialitzat en xarxa amb la Biblioteca Ambiental de Barcelona (BAB).

La creació d'aquest centre és una demanda recurrent de les persones que han participat en la diagnosi d'aquesta estratègia i es visualitza com un punt de dinamització del coneixement i d'assessorament tècnic que pot exercir com a node de recerca agroecològica.

Una alternativa a curt-mitjà termini, mentre no es creï el centre de referència, seria habilitar un espai on es pugui ubicar un servei d'agricultura urbana que doni resposta a algunes d'aquestes necessitats a escala de ciutat.

Durant l'elaboració de l'estratègia s'han plantejat diverses ubicacions possibles per a aquest centre, com ara aquestes: la masia de Can Soler, l'Hospital de Sant Llàtzer (vall de Can Masdeu) i el Palau del Marquès d'Alfarràs - Laberint d'Horta, la Granja del Ritz.

Aquest centre també es visualitza com a vincle entre l'estratègia d'agricultura més urbana i les iniciatives agrícoles periurbanes que coexisteixen a Collserola, i a les quals es dona suport amb el **projecte Eix Muntanya** impulsat per l'Àrea d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum (ECSSC).

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
Transversal 2.1 - 2.2 - 2.5 - 4.2 - 4.4 - 4.6 - 4.8 - 3.1 - 4.10	Ciutat	Mitjà (2019-2023) - Llarg (2030)

CODI	TÍTOL
4.5	Potenciar una xarxa de serveis d'agricultura urbana a cada districte i als barris per donar suport a l'estratègia

EIX TEMÀTIC	GOVERNANÇA I COORDINACIÓ
--------------------	--------------------------

OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.
-------------------------------------	---

DESCRIPCIÓ

Es proposa que els equipaments o aules ambientals existents, o altres que es puguin crear, siguin espais de referència i de suport descentralitzat a l'Estratègia d'agricultura urbana, sobretot quant a fer de rèplica d'algunes propostes o serveis del centre d'agricultura urbana (difusió d'informació genèrica, de campanyes, oferir sessions de formació, assessorament en temes legals, recursos materials i subvencions, etcètera). També es proposa el següent:

Pràctiques en parcel·les col·lectives

Aquests espais haurien de poder tenir algun tipus d'hort i espai de compostatge, per poder-hi dur a terme pràctiques i donar a conèixer de prop l'agricultura urbana en una primera etapa de sensibilització (horts a terra, en terrasses i balcons o a la coberta dels mateixos equipaments).

Reforç de la formació i dels espais de trobada per a l'aprenentatge entre iguals

És necessari oferir més formació i recursos a tots els col·lectius implicats o potencials en els horts. Es comenta en les sessions participatives que falten bones pràctiques en agricultura ecològica i en autocompostatge. Per això, cal potenciar eines de treball col·laboratiu i d'intercanvi d'experiències i bones pràctiques des d'aquests centres o serveis propers a la ciutadania.

Promoure l'hort com a espai per a la prevenció de conflictes (al barri o entorn més proper) i per a la cohesió social i l'economia cooperativa

Una de les demandes en totes les sessions participatives és la de crear una figura amb el perfil professional adient per facilitar les tasques de dinamització de la gestió comunitària dels horts: fer formació sobre la presa de decisions col·lectives, sobre el bé comú, l'economia cooperativa, etcètera. Aquesta feina caldria dur-la a terme des del coneixement del teixit social del barri, i per tant, poder assumir-la des d'aquests equipaments de proximitat.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
1.2 - 3.2 - 4.1 - 4.4	Barri/districte	Curt (2019) - Mitjà (2022)

CODI	TÍTOL
4.6	Desplegar instruments informatius diferenciats segons les persones destinatàries
EIX TEMÀTIC	GOVERNANÇA I COORDINACIÓ
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.
DESCRIPCIÓ	

Caldria buscar instruments per aconseguir que la informació sobre agricultura urbana arribi més fàcilment al personal tècnic municipal (dels serveis centrals i de districte) i a la ciutadania interessada. A continuació es proposen diverses actuacions:

Crear un espai d'ús intern amb informació administrativa i centralitzada sobre agricultura urbana de Barcelona. Aquest espai seria de consulta exclusiva per als tècnics i les tècniques municipals. Algunes propostes de la informació que hauria de contenir:

- Persones referents de cada districte en aquesta temàtica (amb fotografia per identificar-los).
- Normativa aplicable. Requisits i requeriments tècnics que cal exigir segons cada tipologia d'hort.
- Models de convenis i recull dels convenis signats per l'Ajuntament (inclosos tots els districtes) amb les entitats que gestionen horts.
- Bases de dades.
- Subvencions que es poden vincular a projectes d'horts urbans.
- Recursos disponibles per a cada districte i que es podrien compartir (recursos materials, bancs de llavors, etcètera).
- Accés i ús de l'inventari EcoSolars.
- Possibilitat d'accés i selecció al mapa B+S (etiquetes, etcètera).

Observatori d'Agricultura Urbana. És una eina per fer una diagnosi més acurada dels horts urbans, amb una base de dades ambientals i socials de la xarxa d'horts urbans, actualitzable periòdicament, i que permeti una anàlisi dels serveis ecosistèmics i els beneficis socials i ambientals que aporten els horts a la ciutat.

ECOsolars i altres espais cultivables públics o privats. Un dels projectes més rellevants per a l'estratègia és el projecte d'ECOsolars, un **inventari dels solars buits de la ciutat**. Caldria afegir-hi un inventari de tots aquells espais vinculats a equipaments que també tenen potencial per incloure-hi horts. D'altra banda, sobretot en barris de muntanya, es dona la situació de persones propietàries (molta gent gran) que disposen de jardins privats que podrien posar a disposició d'altres veïns i veïnes que els vulguin conrear; en aquest sentit, es podria crear una base de dades complementària.

Millora del web dels horts urbans. A banda de millorar l'accés a la informació sobre els horts municipals, aquesta hauria de donar accés al **Mapa dels horts de Barcelona** (B+S o diferent, en procés) i a l'**Observatori d'Agricultura Urbana**.

Instruments específics per a la gent gran. La gent gran sovint té consultes sobre horts urbans i no disposa d'un canal per resoldre aquests dubtes. En aquest sentit, es plantegen dos

instruments principals: un telèfon directe sobre agricultura urbana i el centre referent a la ciutat en agricultura urbana. També caldria que les oficines d'atenció ciutadana (OAC) tinguessin accés directe a l'espai d'ús intern amb informació administrativa que s'ha esmentat més amunt, mapes, etcètera.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
3.1 - 3.5 - 4.1 - 4.2 - 4.3 - 4.4 - 4.7 - 4.8 - 4.9 - 4.10	Ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2019-2022)

CODI	TÍTOL
4.7	Continuar construint i incentivant un mapa col·laboratiu i difondre un mapa imprès divulgatiu
EIX TEMÀTIC	GOVERNANÇA I COORDINACIÓ
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.
DESCRIPCIÓ	

Amb la diagnosi s'ha iniciat l'actualització del mapa de la xarxa d'horts urbans de Barcelona. El **Mapa Barcelona + Sostenible** és l'eina que s'ha utilitzat fins ara per a aquesta finalitat i caldria que se seguís enriquint i donant a conèixer. Aquest mapa B+S o el mapa d'horts que s'estableixi hauria de tenir les característiques següents:

- **Contenir informació qualitativa i quantitativa dels horts** censats en la diagnosi de l'estratègia, així com dels horts escolars i també informació dels horts privats. Aquesta informació hauria de ser unificada i d'acord amb la informació centralitzada.
- **Ser actualitzat regularment** (mínim un o dos cops l'any). Els horts a la ciutat són molt dinàmics i poden haver-hi molts canvis en poc temps, des de canvis d'ubicació, canvis en la gestió, creació o desaparició d'horts, etcètera. Per aquest motiu seria important trobar un sistema que permetés tenir la informació al màxim d'actualitzada possible.
- **Contenir un buscador** que hauria de ser simple i intuïtiu.

Pel que fa al **mapa divulgatiu**, s'hauria d'editar un mapa senzill per imprimir en paper amb la situació dels diversos tipus d'horts i que es difongui pels canals habituals i altres de nous (OAC, equipaments municipals ambientals, socials i culturals, transport públic, etcètera).

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
4.4 - 4.6 - 4.9 - 3.1	Ciutat	Curt (2019)

CODI	TÍTOL
4.8	Implementar una aplicació web o per a dispositius mòbils per vincular ofertes i demandes de la ciutadania relacionades amb l'agricultura urbana
EIX TEMÀTIC	GOVERNANÇA I COORDINACIÓ
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.
DESCRIPCIÓ	

Pel que fa als **recursos materials**, s'estableix com a premissa fomentar que siguin **compartits i de proximitat**. Les accions recollides a l'estratègia han de fomentar la relació bidireccional entre l'Ajuntament i els ciutadans, entre les mateixes entitats i també d'aquestes amb la ciutadania, i per això s'ha de treballar en models d'intercanvi i cessions de materials. És necessari que es facin actuacions per destacar el treball en xarxa i la responsabilitat compartida.

Seguint amb aquesta filosofia, caldria dissenyar **una aplicació web o per a dispositius mòbils i tauletes que permeti posar en contacte persones que ofereixen recursos relacionats amb l'agricultura urbana i persones que en demanen**. Alguns exemples dels recursos que es podrien incloure en l'aplicació serien els següents:

- Eines
- Llavors
- Compostadors i compost
- Espais
- Parcel·les
- Altres

L'aplicació també donaria suport a un possible **sistema de préstec de material** que es podria posar en marxa des del centre de referència d'agricultura urbana o des de les diferents aules ambientals (millor si és un servei de proximitat). Per exemple: biotrituradora, motocultor, desbrossadora, etcètera.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
4.4 - 2.5 - 1.2 - 4.5 - 4.6	Ciutat	Mitjà (2019-2022)

CODI	TÍTOL
4.9	Executar una campanya comunicativa potent i d'ampli abast sobre agricultura urbana

EIX TEMÀTIC	GOVERNANÇA I COORDINACIÓ
--------------------	--------------------------

OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 1. Incrementar la superfície cultivada a la ciutat Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.
-------------------------------------	---

DESCRIPCIÓ

Dur a terme una **campanya de comunicació dirigida a tota la ciutadania** per potenciar l'agricultura urbana.

Cal decidir l'objecte específic de la campanya, però alguns exemples de campanyes de comunicació que poden servir per fer visibles els horts i arribar a públics amplis poden ser els següents:

Promoure els horts en balcons, jardins i altres espais privats

Fomentar els microhorts (testos, jardineres, horts verticals, aquaponia, etcètera) en qualsevol espai privat disponible, exterior o interior, facilitant idees per a la construcció dels recipients i llavors d'algunes hortalisses (ja s'ha fet alguna campanya així amb llavors de planta de flor).

Organitzar un concurs fotogràfic a Instagram per premiar els millors horts ciutadans

Aquesta xarxa social és un bon canal per arribar a un públic jove. Per això, es podria organitzar un concurs de fotografies (#elmeuhorturbà) que servis per divulgar els horts que la ciutadania té en balcons i altres espais privats. Seria una via per incentivar aquest tipus d'agricultura urbana.

Donar visibilitat de la xarxa d'horts urbans als mitjans de transport públics

Un exemple de com donar visibilitat als horts urbans és cercar espais i canals que utilitzen gran part de la població i, en aquest sentit, una opció podria ser fer-ne difusió als autobusos i al metro, que ja se solen utilitzar per divulgar diverses iniciatives municipals. En concret, podrien sortir petites peces informatives sobre agricultura urbana a les televisions que hi ha al metro, i repartir mapes i fullets dels horts urbans en els expositors de metacrilat que hi ha als autobusos.

A més, com a criteri general, cal impregnar totes les campanyes i accions de sensibilització dels beneficis derivats de l'agricultura urbana i també del verd urbà.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
4.6 - 3.1	Ciutat	Mitjà (2019-2022)

CODI	TÍTOL
4.10	Millorar i estendre la formació que s'ofereix a la ciutadania, incidint sobretot en les persones vinculades als horts
EIX TEMÀTIC	GOVERNANÇA I COORDINACIÓ
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.
DESCRIPCIÓ	

La millora de la formació de les persones vinculades a l'agricultura urbana és un dels principals reptes de l'estratègia. S'ha posat en relleu en les diferents jornades participatives que és imprescindible posar en marxa un programa de formació continuada, proper al territori i les entitats, però també per a tècnics i tècniques que gestionen els horts a tots nivells, tant en temes d'agricultura com en qüestions de gestió comunitària, resolució de conflictes, etcètera.

Generar una programació anual de píndoles formatives de caràcter agrícola i tècnic per a les persones responsables de la gestió dels horts

Oferir petites càpsules formatives per a les persones gestores dels horts comunitaris sobre temàtiques diverses (compostatge, alternatives als productes químics, ús eficient de l'aigua, etcètera) rotatives en diversos punts de la ciutat (aules ambientals i altres espais de referència). El disseny d'aquesta programació s'hauria de fer conjuntament amb els usuaris dels horts, per tal d'ajustar els continguts a les necessitats reals d'aquest col·lectiu.

Impulsar formació sobre gestió de conflictes adreçada, sobretot, als gestors i usuaris dels horts comunitaris

La gestió dels horts, sobretot quan el conreu de parcel·les recau en una àmplia diversitat d'usuaris, pot comportar conflictes que cal gestionar. Per aquest motiu es proposa dissenyar i dur a terme algunes píndoles formatives relacionades amb aquesta matèria a fi de millorar les relacions entre els horticultors o bé afrontar situacions de conflicte.

Dissenyar i dur a terme un programa formatiu adreçat a personal tècnic i treballadors/es municipals implicats/ades en els horts

S'hauria de donar suport a aquest programa en l'espai d'ús intern amb informació administrativa. Algun exemple de jornada formativa: donar a conèixer millor el Servei de Documentació d'Educació Ambiental (SDEA). Altres possibilitats són: oferir als treballadors i treballadores municipals dur a terme "pràctiques d'agricultura" o bé oferir espais per fer horts dins d'equipaments públics, etcètera.

Organitzar xerrades específiques adreçades als potencials usuaris dels horts

Caldria pensar a organitzar xerrades més específiques per atreure els diversos públics objectius d'aquests horts (entitats ambientals, culturals, socials, associacions de veïns, etcètera).

Formar l'ampli sector de l'educació especial, els serveis socials i sanitaris

Formar educadors/es, treballadors/es municipals dels serveis socials i altres professionals relacionats amb aquest àmbit per conèixer millor i valorar totes les possibilitats educatives i terapèutiques que ofereixen els horts urbans. També és important la formació a personal dels hospitals, dels CAP i d'altres serveis sanitaris per transmetre el potencial terapèutic dels horts urbans.

Crear una oferta formativa en agricultura urbana per als casals de la gent gran

Per promoure la implicació de les persones grans a títol individual, es podria crear algun curs tipus que es pugui oferir en casals de la gent gran.

Promoure accions formatives en el marc de jornades familiars dins de les escoles

Amb la intenció d'aconseguir la implicació del públic adult (30-65 anys), es pretén aprofitar els espais en els quals aquest públic assisteix i és més receptiu, com ara les jornades familiars dins de les escoles. Des del programa Escoles + Sostenibles es podria fomentar la introducció d'accions formatives sobre agricultura urbana en el marc d'aquest tipus d'esdeveniments.

Seguir promovent, si escau amb més força, l'agricultura urbana a les escoles

Hi ha nombrosos projectes d'horts escolars que es vehiculen a través del programa Escoles + Sostenibles. Caldria seguir donant suport a la creació i el manteniment d'horts a les escoles, si escau amb accions formatives específiques adreçades al professorat.

Dissenyar i difondre una caixa d'eines per a tothom que vulgui iniciar un hort a casa seva

Per fomentar els horts a les llars, i fer-ho amb coneixement de causa, des de l'Ajuntament es podria elaborar un petit conjunt d'estrís introductor, que pogués sol·licitar qui volgués, que inclogués la documentació dels passos que cal seguir per posar en marxa un hort a casa i, si escau, regalar algun material de suport que el faci encara més atractiu.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
B5 - B6 - 4.6 - 4.10 - 3.2	Ciutat	Curt (2019) - Mitjà (2019-2022)

CODI	TÍTOL
4.11	Promoure col·laboracions amb entitats de recerca i contribuir a la difusió científica
EIX TEMÀTIC	GOVERNANÇA I COORDINACIÓ
OBJECTIU AL QUAL CONTRIBUEIX	Objectiu 5. Promoure un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per donar suport a l'agricultura urbana.
DESCRIPCIÓ	

A escala de Barcelona i rodalia hi ha diverses institucions que estan fent una recerca de primer nivell en l'àmbit de l'agricultura urbana, de la sobirania alimentària i dels beneficis socioambientals dels espais verds i els horts urbans a les ciutats.

Aquests centres participen activament en projectes europeus com és el projecte de Greenlulus o el projecte "Inclusió, salut i benestar de col·lectius vulnerables". Sovint aquest tipus d'iniciatives són més conegudes i valorades fora del país, a escala europea, que en la mateixa ciutat on es duen a terme.

Fer arribar la recerca als horts urbans i les persones que els gestionen

Pot ser interessant que des de l'Ajuntament es fomentin espais de trobada per donar a conèixer a la ciutadania, i sobretot a les persones usuàries, tècniques i gestores dels horts, la recerca que s'està fent i les innovacions i millores que pot aportar a l'agricultura.

La idea d'aquestes trobades és potenciar que sorgeixin noves col·laboracions entre els horts urbans, les persones o entitats gestores i les institucions de recerca. Seria desitjable que les institucions de recerca escoltin les necessitats que poden emergir des de la realitat de l'agricultura urbana, de manera que els resultats de les recerques tinguin un retorn tangible i una aplicació de millora socioambiental a la xarxa d'experiències d'agricultura de la ciutat.

Contribuir en programes de difusió científica

Un exemple serien els cicles temàtics que s'impulsen des de les biblioteques; aquests cicles estan coordinats per ICTA, BTV i Deuwats 2018, i tracten sobre l'agricultura urbana i el malbaratament alimentari.

ACCIONS RELACIONADES	ÀMBIT D'ACTUACIÓ	TERMINI
4.6 - 4.10 - 4.10 - 3.2	Ciutat	Mitjà (2019-2022)

4.5 Cronograma

ACCIONS	2019	2019 2022	2023 2030
EIX 1. TERRITORIAL: promoure l'increment de la superfície cultivada a la ciutat.			
1.1- Crear nous horts en projectes de desenvolupament urbanístic i espais rehabilitats, i recuperar antics horts en desús, entre d'altres.	●	●	●
1.2- Aprofitar els equipaments existents per crear-hi nous horts i donar suport a l'estratègia.	●	●	●
1.3- Augmentar la presència de plantes comestibles en la infraestructura verda de la ciutat.	●	●	
1.4- Impulsar l'eliminació dels esculls jurídics que impossibiliten l'activitat recol·lectora, agrícola i ramadera productiva a Barcelona, així com el pasturatge.		●	
EIX 2. MODEL AGROECOLÒGIC: promoure l'agricultura ecològica i consolidar i ampliar les iniciatives per millorar la biodiversitat dels espais agrícoles urbans. Promoure el model agroecològic a la ciutat i les xarxes agroecològiques a escala metropolitana.			
2.1- Definir uns criteris tècnics comuns de sostenibilitat i bones pràctiques per als horts de la ciutat.	●	●	
2.2- Definir uns criteris comuns per fomentar l'agroecologia i l'economia social en els horts urbans.	●	●	
2.3- Fomentar projectes de millora de la biodiversitat dels horts urbans amb el suport d'entitats ambientalistes i de custòdia.	●	●	
2.4- Consolidar i ampliar les iniciatives de compostatge urbà vinculades als horts urbans, incidint sobretot en el compostatge comunitari.	●	●	
2.5- Crear o habilitar un espai per instal·lar-hi un banc de llavors.	●	●	
2.6- Potenciar les sinergies entre els horts urbans i altres iniciatives de consum responsable i foment dels circuits curts de la ciutat.	●	●	●
EIX 3. SOCIAL I COMUNITARI: promoure activitats que incrementin els beneficis socials, terapèutics, emocionals i comunitaris.			
3.1- Defensar i donar visibilitat a les experiències agrícoles de la ciutat i sensibilitzar la ciutadania sobre els seus beneficis.	●	●	
3.2- Facilitar eines i espais de trobada per fomentar el treball en xarxa i l'intercanvi de coneixement.	●	●	
3.3- Facilitar la creació de nous horts socials i terapèutics, i eines per portar-los a terme.	●	●	●
3.4- Facilitar la creació de més horts comunitaris i la construcció de la dimensió comunitària.	●	●	●
3.5- Agilitzar i facilitar els procediments administratius per establir acords amb col·lectius i entitats per a l'accés i la gestió d'horts urbans.	●	●	

EIX 4. GOVERNANÇA I COORDINACIÓ: promoure un model de governança compartida que es basi en la democràcia participativa i fomenti l'empoderament del teixit comunitari. Establir els instruments municipals necessaris per assolir una ciutat compromesa amb l'agricultura urbana.

4.1- Crear les estructures de coordinació d'agricultura urbana per donar suport municipal i generar espais de participació a escala de barri, de districte i de ciutat.	●	●	
4.2- Explorar les sinergies amb altres plans i estratègies de l'Ajuntament i coordinar-se amb altres institucions i xarxes implicades en l'agricultura urbana.	●	●	●
4.3- Articular ajuts i subvencions i oferir assessorament per accedir-hi.	●	●	●
4.4- Crear un centre o servei de referència d'agroecologia urbana i de referència per a l'eix Muntanya.		●	●
4.5- Potenciar una xarxa de serveis d'agricultura urbana a cada districte i als barris per donar suport a l'estratègia.	●	●	
4.6- Implantar instruments informatius diferenciats segons els destinataris.	●	●	
4.7- Seguir construint i incentivant un mapa col·laboratiu i difondre un mapa imprès divulgatiu.	●		
4.8- Implementar una aplicació web o per a dispositius mòbils per vincular ofertes i demandes de la ciutadania relacionades amb l'agricultura urbana.		●	
4.9- Executar una campanya comunicativa potent i d'ampli abast sobre agricultura urbana.		●	
4.10 - Millorar i estendre la formació que s'ofereix a la ciutadania, incidint sobretot en les persones vinculades als horts.	●	●	
4.11- Promoure col·laboracions amb entitats de recerca i contribuir a la difusió científica.		●	

5. PRESSUPOST I RECURSOS HUMANS

Recursos econòmics per al desplegament de l'Estratègia d'agricultura urbana

Tot i que l'Estratègia d'agricultura urbana és transversal a tota l'acció municipal, el seu lideratge rau actualment en la Gerència d'Ecologia Urbana, i per tant és aquesta àrea la que hauria d'assumir l'impuls de la recerca de recursos econòmics per al desplegament de l'estratègia.

En les jornades participatives es visualitza com a prioritària la necessitat d'impulsar inversions en les infraestructures, a diferents nivells:

- Preparació dels espais/solars (tancaments i altres infraestructures)
- Subvencions a entitats per al funcionament regular en relació amb l'activitat hortícola
- Per a l'anàlisi dels sòls i la possible urgència en iniciar experiències de descontaminació menys agressives que el canvi de substrat (bioremediació per exemple).
- Per a l'aprofitament de les aigües freàtiques, pluvials o reutilitzades (depuradores) per regar els horts urbans, sigui des l'Administració o bé d'empreses privades (des del Cicle de l'Aigua / BCASA o per part d'empreses amb plans de RSC que puguin finançar inversions).

Recursos humans necessaris per al desenvolupament de l'Estratègia d'agricultura urbana

La manca de suport tècnic i de coordinació d'iniciatives d'agricultura urbana a escala de ciutat és una de les principals debilitats que s'han identificat en la diagnosi. Per donar resposta a aquesta mancança, es proposa millorar la dotació de personal tècnic amb atribucions i responsabilitats en el marc d'aquesta estratègia, tant en les àrees com en el territori, districtes o barris.

L'objectiu a llarg termini és poder crear una oficina o departament d'agricultura urbana, dotat de personal tècnic en aquesta àrea, que pugui **actuar com a centre o servei de referència municipal sobre agricultura urbana**.

En tot cas, són necessaris més recursos humans per als objectius següents:

- Proporcionar **acompanyament, suport tècnic i assessorament** en matèria d'agricultura urbana a les altres àrees de l'Ajuntament i també a tots els districtes i instituts municipals, sobretot en aquells que disposin d'horts urbans a l'edifici (acció 1.2).
- Dinamitzar la **Taula d'Agricultura Urbana**: coordinar la participació tant de personal tècnic municipal com d'entitats i ciutadania (acció 4.1). Fomentar trobades periòdiques de treball en xarxa.
- Aportar **criteris tècnics i coneixement**: cal impulsar les bones pràctiques amb l'aplicació dels criteris tècnics comuns de sostenibilitat , foment de l'agroecologia i l'economia social (accions 2.1 i 2.2) per assegurar que els horts urbans fomenten la biodiversitat urbana i aporten algunes solucions a problemàtiques socioambientals.
- Treballar per **abordar les diferents realitats existents en els districtes de Barcelona**: fomentar el treball sobre el territori per evitar la centralització i maximitzar l'adaptació a les realitats socioambientals de cada districte o barri. Caldria una millora en la dotació de recursos humans dels equipaments ambientals (acció 4.5).
- Consolidar i enfortir les xarxes comunitàries dels horts urbans**: per fer el sistema més sòlid, cal compensar i aportar valor a la tasca d'impuls dels horts més enllà del voluntariat: cal enfortir la xarxa professionalment, per exemple amb la figura tècnica de dinamitzador/a dels horts, reduir les taxes a persones i entitats que fan compostatge, comunicar els beneficis socioambientals de l'agricultura urbana i donar-hi més valor, etcètera.

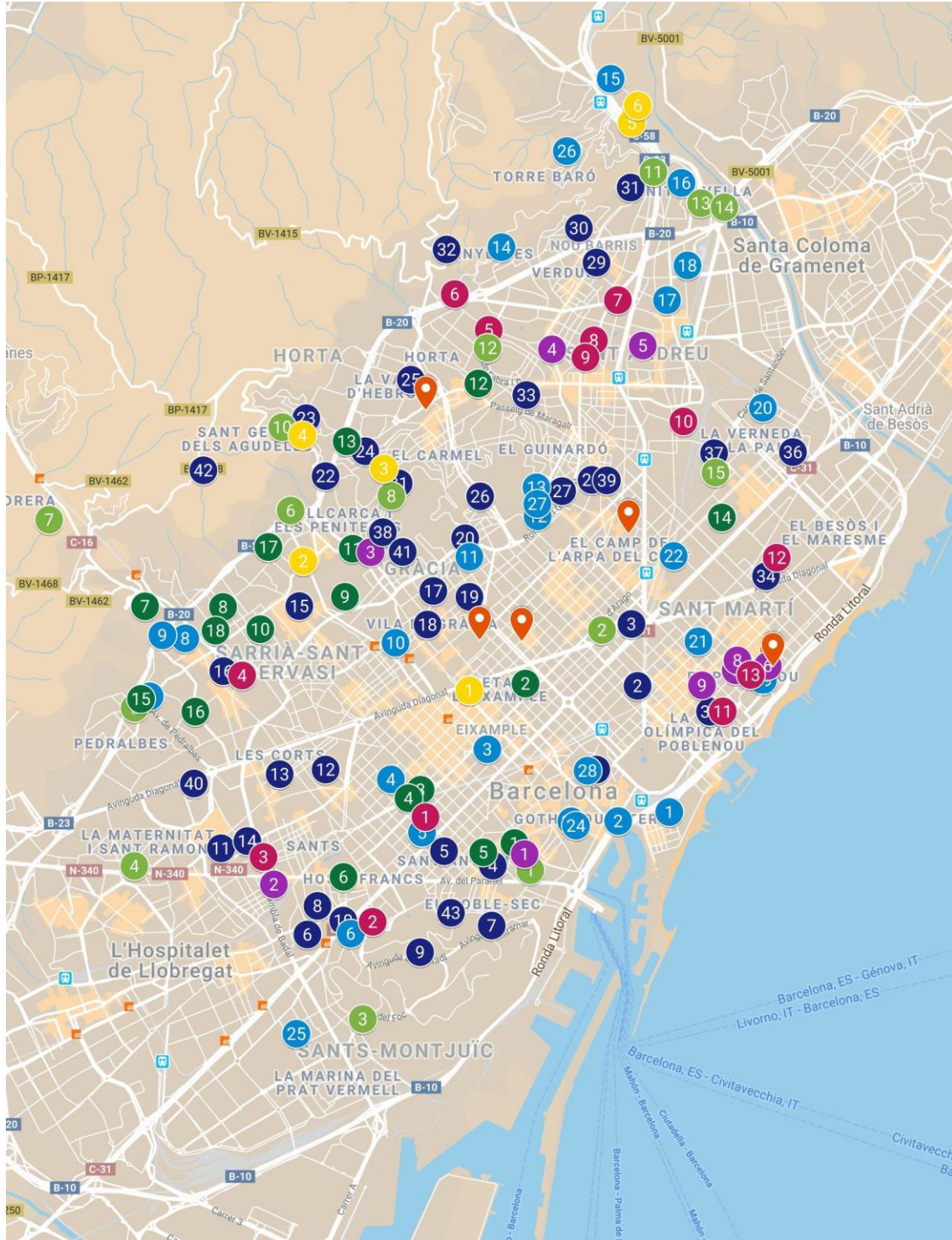
ANNEX I. RELACIÓ AMB ALTRES PROGRAMES I PLANS

Mesura de govern: PROGRAMA D'IMPULS DE LA INFRAESTRUCTURA VERDA URBANA (2017)		PLA CLIMA (2018)
Objectius	<p>1. Incrementar la infraestructura verda al servei de la salut de la ciutadania.</p> <p>2. Millorar la infraestructura verda per obtenir més serveis.</p> <p>3. Actuar amb corresponsabilitat en la cura de la natura urbana.</p> <p>4. Fer un seguiment i avaluació de la infraestructura verda.</p> <p>Nota: els objectius d'aquest programa es corresponen amb les línies d'acció exposades a continuació.</p>	<p>1. Reduir les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH) <i>per capita</i> un 45% respecte al 2005.</p> <p>2. Incrementar el verd urbà en 1,6 km², que equival a 1 m² més de verd per cada habitant actual.</p> <p>3. Obtenir el 100% de finançament net.</p> <p>4. Assolir un consum d'aigua potable domèstica inferior a 100 l/h./dia.</p> <p>5. Tenir pobresa energètica zero.</p> <p>6. Disposar d'1,2 milions d'euros en subvencions per a projectes col·laboratius ciutadans (200.000 euros bianuals).</p>
Línies d'acció i accions vinculades a l'agricultura urbana	<p>Línia d'acció 1. Incrementar la infraestructura verda</p> <p>1.2. Recuperar interiors d'illa de zones densament construïdes per guanyar nous espais verds públics.</p> <p>1.3. Enjardinar temporalment els solars buits.</p> <p>1.5. Enverdir cobertes, terrats i patis d'edificis.</p> <p>Línia d'acció 2. Millorar la infraestructura verda</p> <p>2.5. Afavorir estructures per al refugi, aliment i reproducció de la fauna urbana.</p> <p>2.7. Tenir cura de les aigües naturals presents a la trama urbana.</p> <p>2.8. Estendre els sistemes urbans de drenatge sostenible (SUDS), com a solució de regulació d'aigua basada en la natura.</p> <p>2.9. Impulsar i enfortir la gestió pública</p>	<p>Línia d'acció 5. Recuperar els terrats</p> <p>5.1. Redactar una ordenança per fomentar les cobertes productives (2018).</p> <p>5.7. Promoure accions comunicatives i divulgatives relacionades amb les cobertes productives (2020): creació d'un mapa interactiu de cobertes i murs; publicació d'un catàleg de les cobertes existents, amb vídeos amb experiències; mapatges col·laboratius; disseny d'un element d'identificació a la façana en edificis públics amb coberta accessible.</p> <p>Línia d'acció 15. Sobirania alimentària</p> <p>15.1. Potenciar la visió agroecològica (2018).</p> <p>15.2. Crear i potenciar els mercats de pagès (2018).</p> <p>15.3. Desenvolupar circuits curts alimentaris amb accions i actors diversos, per reforçar l'agricultura ecològica i de</p>

<p>dels espais verds.</p> <p>Línia d'acció 3. Actuar amb corresponsabilitat en la cura de la natura urbana.</p> <p>3.1. Impulsar la corresponsabilitat de la ciutadania: creació d'horts i jardins escolars o comunitaris; implicació en els horts municipals com a usuaris o com a entitats; instal·lació de capses niu i hotels d'insectes.</p> <p>3.2. Impulsar la custòdia urbana en l'ampliació i conservació de la infraestructura verda, a través de les organitzacions socials i comunitàries de la ciutat.</p> <p>3.3. Impulsar l'agricultura ecològica en espais i solars urbans i periurbans.</p> <p>3.4. Fomentar el verd privat mitjançant la promoció d'horts, balcons, terrasses, terrats, cobertes, murs i patis enjardinats.</p> <p>3.6. Estendre el coneixement de la natura urbana i el valor de la seva conservació: Plantejar estratègies comunicatives, formatives i educatives.</p> <p>Línia d'acció 4. Fer un seguiment i avaluació de la infraestructura verda</p> <p>4.4. Crear un sistema d'informació sobre la infraestructura verda, el verd i la biodiversitat.</p>	<p>proximitat (2018).</p> <p>15.5. Promoure el consum de productes alimentaris ecològics i de proximitat entre la ciutadania (2019).</p> <p>15.7. Conscienciar la ciutadania de la important contribució de l'alimentació al canvi climàtic (2020).</p> <p>15.13. Consolidar el projecte de mercats verds i crear nous mercats de pagès (2025).</p> <p>15.16. Promoure la xarxa d'horts urbans i fomentar l'agricultura periurbana i la ramaderia ecològiques (2025).</p> <p>Línia d'acció 16. Acció cultural pel clima</p> <p>16.6. Fer campanyes sobre el canvi climàtic i els seus efectes a través de mitjans efectius i divulgar àmpliament les opcions i els hàbits que ajuden a combatre'l, desmentint falsos mites (continuadament).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conscienciar per a un consum responsable, de proximitat i de productes de segona mà. • Estimular la reducció de residus i fomentar el compostatge. <p>16.7. Dur a terme accions de conscienciació i demostratives de proximitat, per exemple, jardins efímers, exposicions mòbils, vehicles que es puguin desplegar i convertir en un espai verd o en un punt d'aigua mòbil (un punt verd mòbil que podria contenir vegetació a l'interior en lloc de residus, o un autobús turístic amb el terrat "jardinera" ple de vegetació), concursos, mapatges col·laboratius, horts i escocells comunitaris, <i>climatons</i>, etcètera (2020).</p> <p>16.13. Consolidar una xarxa d'equipaments d'educació ambiental a tots els districtes de la ciutat com a vectors d'informació, formació, participació, capacitació i acció ciutadana, que tingui el canvi climàtic integrat en el discurs i que esdevingui referent per a altres equipaments del territori (2025).</p>
---	---

ANNEX II. MAPA DIVULGATIU DELS HORTS URBANS DE BARCELONA

Horts comunitaris localitzats

- 1 Hortet del Forat
- 2 Hort de Fort Pienc
- 3 Espai Entre Encants - Jardí Comestible de les Glòries
- 4 Hortantoni
- 5 Hort de Calàbria 66
- 6 Hort comunitari Can Batlló
- 7 Hort de la Font Trobada
- 8 Hortet de la Farga
- 9 Hort de l'antic Jardí Botànic
- 10 Hort de Magòria
- 11 Hort de Taulers
- 12 Hort de Cològne (Colònia Castells)
- 13 Hort coberta CC Can Déu (Aula Ambiental)
- 14 Hort coberta CC Pere Quart
- 15 Hort coberta CC Vil·la Florida
- 16 Hort coberta Casa Orlandai
- 17 Hort coberta Lluïsos de Gràcia
- 18 L'hort a la Vila
- 19 Hort del Jardí del Silenci
- 20 Hort de l'Espai Quiró
- 21 Hort coberta CC El Coll- La Bruguera
- 22 Coberta de la biblioteca de Vallcarca - els Penitents
- 23 Hort vertical CC Casa Groga
- 24 Hort Taxonera
- 25 Hort del Marcel·lí - Horts de la Clota
- 26 Hort del Casal de Barri Pirineus
- 27 Hort del Mas Guinardó
- 28 Hort del Casal de Joves Giapells
- 29 Date una huerta
- 30 Hort comunitari de Roquetes
- 31 Horts ocupats de l'Associació d'Amics de Nou Barris
- 32 Hort comunitari Can Masdeu
- 33 Hortet de les Neus
- 34 Hort dels Pebrots
- 35 Hort Vila Olímpica
- 36 Hort del Casal de Barri de la Pau
- 37 Hort del Casal de Barri de la Verneda
- 38 Hort comunitari de l'Aula Ambiental del Bosc Turull
- 39 Hort Sr. Joan Carulla
- 40 Hort Skamot verd - Facultat Biologia UB
- 41 Hort La Miranda
- 42 Hort La Experimental
- 43 Hort Solar de la Puri

Horts municipals

- 1 Hort municipal de Sant Pau del Camp
- 2 Hort municipal de Sagrada Família
- 3 Hort municipal de Can Mestres
- 4 Hort municipal de Torre Melina
- 5 Hort municipal de Pedralbes
- 6 Hort municipal de Collserola
- 7 Hort municipal de Can Pujades
- 8 Hort de l'Avi
- 9 Hort municipal de Turull
- 10 Hort municipal de Can Soler
- 11 Hort municipal de la Casa de l'Aigua
- 12 Hort municipal de Can Peguera
- 13 Hort municipal de Trinitat Vella
- 14 Hort municipal del Baró de Viver
- 15 Hort municipal de Can Cadena

Horts a precari

- 1 Hort del xino
- 2 Horta Alliberada
- 3 Hort de Farigola
- 4 Horts de la Maladeta
- 5 Aki me planto
- 6 Hort Indignat 4
- 7 Hort Indignat 9 Mc Gyver
- 8 Hort Indignat 8 La Vanguardia
- 9 Hort Indignat 6

Horts socials

- 1 Àgora Juan Andrés Benítez
- 2 Hort hidropònic en coberta de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD)
- 3 Hort de l'Avinguda Roma
- 4 Hort dels Jardins d'Emma + Escola Els Llorers
- 5 Hort en coberta Espai de Gent Gran Sant Antoni - Joan Oliver
- 6 Hort hidropònic en coberta de la Seu Districte Sants
- 7 Horts de la Fundació Benallar
- 8 Hort de la Palmera Verda (c/iradier 23)
- 9 Manacor 1
- 10 CAS Dalmases
- 11 L'hort de les cases
- 12 Ludoteca El Galliner
- 13 Hort en coberta del Mercat de la Vall d'Hebron

- 14 Taronges Resilients (Sant Martí)
- 15 Hort del Monestir de Pedralbes
- 16 Hort de l'Església dels Caputxins de Santia
- 17 Hort del Monestir de Santa Maria de Valldonzella
- 18 Hort del Monestir Sant Pere de les Puel·les

Mans al Verd (Pla BUITS)

- 1 Hort de l'Espai Germanetes
- 2 Hort comunitari Illa dels Tres Horts - Font de la Guatlla
- 3 Hort d'En Queni
- 4 Hort de l'Espai Gardenyes
- 5 Hort del Caliu
- 6 Horta amb Gràcia
- 7 Hort d'Ecovincles
- 8 Hort de Can Valent
- 9 Port'am a l'hort
- 10 Hort La Ferroviària
- 11 ConnectHort
- 12 Hort Aspanias
- 13 Hort Espai Trueta - Aprenem Barcelona

Futurs horts

- 1 Hort comunitari c/Balboa
- 2 Concurs de cobertes, Llauder 1
- 3 Concurs de cobertes, Consell de cent 323
- 4 Hort en interior d'illa
- 5 Hort dels Jardins d'Emma
- 6 Concurs de cobertes, Carrer de Mandoni, 11
- 7 Hort del Monestir de Pedralbes
- 8 Extensió del projecte de la Fundació Benallar (no confirmat)
- 9 Hort comunitari, potencial Pla Buits (no confirmat)
- 10 Hort del CC Vil·la Urània
- 11 Concurs de cobertes, Carrer de Balcells, 41
- 12 Hort dels Jardins de Pla i Armengol (Mas Ravellat)
- 13 Bosc comestible del Guinardó
- 14 Horts de la Carretera Alta de Roquetes (Canvi a hort comunitari)
- 15 Antiga Granja del Ritz (no confirmat)
- 16 Solar de Foradada (Pla Buits va quedar desert)
- 17 Hort Carrer de Lanzarote (PLA BUITS)
- 18 Concurs de cobertes, Carrer de Fernando Pessoa, 54
- 19 Hort Passatge d'Aymà (2018)
- 20 Hort Via Trajana (en marxa durant 2018)
- 21 Hort Plaça Dolers Piers (2018)
- 22 Hort del Clot (pendent març 2018)

- 23 Hort urbà al terrat - Avinyó, 7
- 24 Hort urbà al terrat - Avinyó, 15
- 25 Hort urbà al terrat "Casal de barri Sant Cristòfol"
- 26 PLA BUITS - Av. d'Escolapi Càncer, 102
- 27 PLA BUITS - Av. de la Mare de Déu de Montserrat, 136
- 28 Hort coberta equipament Mestres Casals i Martorell

Horts desapareguts

- Hort comunitari de Gràcia - desallotjat
- Hort Indignat 2 - desallotjat
- Hort Indignat 1 - desallotjat
- Hort de Can Roger - Pla Buits acabat
- Hort Comunitari del Clot
- Hort Bé (ja no existeix)

Privats Singular

- 1 Hort coberta Hotel Omm
- 2 Hort coberta Hotel Àbac
- 3 Hort privat gestió compartida c/ de Morató
- 4 Hortelanos en Acció
- 5 Horts del Riec Comtal
- 6 Horta de La Ponderosa